

ÅRSRAPPORT 1999

*

Utarbeidet av
Vibeke Eggen
daglig leder

Juridisk Rådgivning for Kvinner

FORORD

Denne rapporten gir en oversikt over JURKs virksomhet i 1999.

Årsrapporten brukes både internt og eksternt. Den fungerer som en kortfattet orientering til nye saksbehandlere i JURK og blir distribuert til bevilgende myndigheter. Den blir videre benyttet av enkeltpersoner, organisasjoner, offentlige organer og andre interesserte. Rapporten kan bestilles ved henvendelse til JURK.

For de som er interessert å vite mer om JURKs arbeid, anbefaler vi å ta direkte kontakt med oss, da denne rapporten ikke er tilstrekkelig til å gi et uttømmende bilde av vår virksomhet.

Rapporten bygger i stor grad på oppsettet fra tidligere årsrapporter. Det gjør det enklere å sammenligne driften fra år til år.

Oslo, mai 2000

Vibeke Eggen

daglig leder

INNHALDSFORTEGNELSE

I	Presentasjon av Juridisk rådgivning for kvinner	6
1.	Innledning	6
2.	Formål	7
3.	JURKs virksomhet	7
4.	Organisasjonen	8
5.	Tilholdssted og telefonvakt	10
6.	Mottak av rådsøkende	10
II	Økonomi og drift	11
1.	Finansiering	11
2.	Drift	12
3.	Årsregnskap for 1999	14
4.	Gratisarbeid	16
III	Jubileumsåret 1999	18
IV	Saksmateriale og metode	20
V	Antall klienter	21
VI	Opplysninger om de rådsøkende	22
1.	Bosted	22
2.	Statsborgerskap	23
3.	Sivil status	25
4.	Antall barn	25
5.	Alder	26
6.	Yrke og forsørgelseskilde	26
7.	Hvordan fikk kvinnen kjennskap til JURK	28
8.	Hvorfor kvinnen oppsøker JURK fremfor andre rettshjelpere	29
9.	Tidligere kontakt med rettshjelper om det aktuelle juridiske problemet	29

VII	Problemområdene	31
1.	Oversikt over rettsområdene	31
2.	Ekteskap	32
3.	Barn og foreldre	35
4.	Ugift samliv	36
5.	Trygde-, sosial- og forvaltningsrett	38
6.	Arverett	40
7.	Boligrett	41
8.	Gjeld	41
9.	Arbeidsrett	42
10.	Rettskjenningsrett	42
11.	Fremmedrett/internasjonalt privatrett	43
12.	Fengselsrett	44
VIII	Mishandling av kvinner og barn	45
1.	Metode	45
2.	Mishandling	46
3.	Opplysninger om de mishandlede	49
4.	Kommentarer til tabellene	50
IX	Prinsipielt og forebyggende arbeid	52
1.	Fengselsgruppa	52
2.	Volds- og mishandlingsgruppa	56
3.	Prinsipiell gruppe	58
4.	Innvandrerkvinnegruppa	61
5.	Rettspolitisk gruppe	64
6.	Studieturgruppa	65
7.	Prosjekter	66
8.	Fellesseminaret	67

X Intern skolering 69

Vedlegg 71

1. JURKs publikasjoner og skriftlig materiale 71
2. Medarbeideroversikt 73
3. Program for opplæringsuken, vår 74
4. Program for opplæringsuken, høst 75
5. Mønsterark 76
6. Registreringsskjema for mishandlingssaker 77

KAP I

PRESENTASJON

1. INNLEDNING

I 1974 ble Juridisk Rådgivning for Kvinner (JURK) startet som et grunnforskningsprosjekt etter initiativ fra kvinnelige jurister og jusstudenter som arbeidet i Kvinnesaksgruppa ved Det Juridiske fakultet. Gjennom sitt arbeid oppdaget de en utbredt mangel på rettskunnskap blant kvinner. Det viste seg at det skulle svært mye til før kvinnene tok kontakt med rettshjelpsapparatet. Et annet problem var at kvinner som hadde tilegnet seg juridiske kunnskaper også hadde vanskeligheter med å bruke dette i sin egen situasjon. Arbeidet i JURK bekrefter resultatene fra undersøkelsen.

Lowverket er i dag formelt kjønnsnøytralt. Ved praktiseringen viser det seg imidlertid at kvinner ofte kommer dårligere ut av konfliktsituasjoner enn menn. Kvinners livssituasjon er i perioder svært ulik menns. Dermed vil formelt kjønnsnøytrale lovregler ikke føre til reell likebehandling. I tillegg har menn gjennomgående mer rettskunnskap enn kvinner. Erfaring viser at kvinner også har vanskeligere for å orientere seg i og benytte seg av det tradisjonelle rettshjelpsapparatet.

JURK blir drevet med dispensasjon fra advokatmonopolet. Dispensasjonen er gitt av Justisdepartementet.

Vi gir gratis juridisk bistand til alle kvinner som oppsøker oss. Med de stadig strammere rammene for fri rettshjelp er dette særlig viktig. Vår rettshjelp gis utelukkende til kvinner, og det stilles ingen øvrige vilkår på de rettsområdene vi behandler. Dette medfører at JURK blir kontaktet av kvinner fra alle sosiale lag, men felles for de fleste er at de har lite midler til egen disposisjon. En stor del av våre klienter har også økonomiske problemer.

De rådsøkende gir selv uttrykk for at de foretrekker kvinnelige saksbehandlere. Mange føler at de oppnår bedre forståelse for sin situasjon og oppgir at de kommuniserer bedre med kvinnelige rettshjelpere i forhold til mannlige. Ligestillingsloven gir oss hjemmel til slik drift. En avhandling fra 1995, skrevet av to tidligere jurkere, Hildur Nilsen og Tone Christin Galaasen, viser at bare 10% av landets praktiserende advokater er kvinner, selv om det hvert år blir uteksaminert like mange kvinnelige som mannlige jurister. Ønsker man en kvinnelig rettshjelper, er tilbudet med andre ord svært begrenset.

JURK finansieres hovedsaklig gjennom bevilgninger fra staten ved Justisdepartementet, flere kommuner og fylkeskommuner samt Studentsamskipnaden i Oslo (SiO).

2. FORMÅL

JURKs hovedformål er å bekjempe kvinneundertrykking og å bedre kvinners rettsstilling.

Organisasjonen ønsker å benytte kunnskapen om lovverket til å gi råd og veiledning til kvinner.

Gjennom rettshjelpen blir kvinners spesielle rettshjelpsbehov avdekket. Rettshjelpsbehovet skyldes i utgangspunktet den generelle kvinneundertrykkingen. Det kan også ha sitt grunnlag i kvinners særegne behov og livssituasjon. Det har vist seg at det tradisjonelle rettshjelpsapparatet har liten forståelse for kvinners særskilte rettshjelpsbehov. JURK har her en viktig funksjon.

JURK er en etablert del av kvinnebevegelsen

JURKs formål og organisasjonens utspring fra den tidligere Kvinnesaksgruppa ved Universitetet i Oslo, gjør oss til en etablert del av kvinnebevegelsen i Norge.

JURK har i 1999 samarbeidet med andre organisasjoner og har i dette år vært representert i styret i Rettspolitisk Forening.

3. JURKS VIRKSOMHET ER TREDELT

1) Gratis rettshjelp til kvinner

Vi yter gratis rettshjelp til kvinner i ulike rettslige konfliktsituasjoner. Det vil si at vi prøver å ivareta den rådsøkendes interesser ut fra gjeldende rett gjennom saksbehandling og partsrepresentasjon.

2) Rettspolitisk arbeid i et kvinneperspektiv

Det prinsipielle arbeidet drives ut i fra de erfaringer vi gjør gjennom den konkrete rettshjelpen. Det kvinnepolitiske perspektivet står i sentrum. Dette vil si at vi vurderer kvinners rettsstilling etter gjeldende rett og kommer med forslag til forbedringer der det er nødvendig for å oppnå reell likestilling. På enkelte rettsområder er det også ønskelig med regler som ivaretar og respekterer kvinners spesielle behov.

Det rettspolitiske arbeidet ivaretas blant annet gjennom utarbeidelse av høringsuttalelser til nye lovforslag, påvirkning av offentlige instanser, deltakelse i samfunnsdebatten ved foredrag, avisinnlegg, radioprogram m.m.

3) Forebyggende arbeid

En viktig del av JURKs virksomhet er forebyggende rettshjelp og rettsinformasjon. Vi arbeider under målsetningen "hjelp til selvhjelp". Vi legger i stor grad vekt på kunnskapsformidling, konkret og generelt, for å gjøre kvinner i stand til selv å løse sine juridiske problemer.

Det forebyggende arbeidet er en svært viktig del av JURKs arbeid for å demme opp for den bevisste eller ubevisste kvinneundertrykkningen som skjer i det norske samfunnet.

Det forebyggende arbeidet gjøres i hovedsak ved:

Konkret rettshjelp

JURKs målsetning er bl a å informere kvinner om deres juridiske rettigheter før problemene faktisk oppstår. Det gis derfor hovedsaklig skriftlige svar med en orientering om kvinnens juridiske rettigheter i forhold til hennes problem.

Skriftlighetsprinsippet begrunnes med at kvinnen lettere kan forstå og huske svaret hun får. I tillegg mener vi at denne arbeidsformen styrker våre klienters rettssikkerhet.

Foredragsvirksomhet

JURK holder foredrag om aktuelle juridiske emner for ulike foreninger, skoler, organisasjoner og andre instanser.

Skriftlig materiale

JURK har publisert boka «Kjenn din rett», utarbeidet brosjyrer, standardskriv og stensiler om ulike temaer, skrevet høringsuttalelser, artikler, leserinnlegg m.v. For oversikt over publikasjoner og standardskriv, se vedlegg.

4. JURKS ORGANISASJON

Organisasjonsstruktur

JURK drives etter prinsippet om flat struktur. De enkelte organer er Fellesmøtet, Styret, saksbehandlingsgrupper, tverrgrupper og daglig leder. JURK har også en rettspolitisk gruppe (RPG), strukturendringsgruppe (SEG) og en datagruppe.

Fellesmøtet

Fellesmøtet (FM) er JURKs øverste organ og består av alle medarbeiderne på JURK. Fellesmøtet skal vurdere og fatte vedtak av økonomisk, faglig, politisk og prinsipiell viktighet om JURKs anliggender. Organet har delegasjonsadgang til andre i organisasjonen.

Styret og alle saksbehandlere har møteplikt på Fellesmøtet. Fellesmøtet avholdes hver tredje uke.

Styret

Styret trådte i kraft januar 1998 etter strukturendringer i organisasjonen som ble vedtaksfestet i desember 1997. Styret har myndighet til å ta beslutninger av administrativ art, samt avgjørelser som faller inn under arbeidsgivers styringsrett.

I dag er Styret sammensatt av daglig leder og en saksbehandler fra hver saksbehandlingsgruppe. Saksbehandlerrepresentantene velges blant de som har jobbet et halvt år på JURK og som er inne i sitt siste semester som saksbehandler. Vedtak fattet i Styret kan klages inn for Fellesmøtet.

Bakgrunnen for strukturendringen var at man fant det for ressurskrevende at alle medarbeiderne hadde medbestemmelsesrett på alle nivåer. Det ble ansett for å være nødvendig å overføre noe kompetanse til Styret samt daglig leder. Denne arbeidsformen er valgt for at saksbehandlerne skal kunne opprettholde en god og forsvarlig saksbehandling i forhold til vår store pågang i antall henvendelser.

Daglig leder

Daglig leder administrerer den daglige driften av JURK. Dette innebærer arbeid med den utadrettede virksomheten, PR, økonomiforvaltning og administrasjonsarbeid.

Daglig leder arbeider på full tid, og er ansatt for en periode på to år med mulighet til forlengelse.

Saksbehandlingsgruppene

Saksbehandlingen skjer i grupper som består av 5 eller 6 personer. I 1999 hadde vi 3 grupper. Her blir sakene diskutert og svarene godkjent. Gruppen er kollektivt ansvarlig for den enkelte sak, men det er alltid én saksbehandler som er kontaktperson og hovedansvarlig overfor den rådsøkende. Vi benytter faglig ekspertise på Universitetet, i departementene og på andre offentlige kontorer dersom det er nødvendig i saksbehandlingen. Enkelte private advokater er også behjelpelige med faglig veiledning.

Den kollektive arbeidsformen er valgt både ut fra et rettssikkerhetssynspunkt og av hensyn til den enkelte saksbehandler. Vi innser de faglige begrensninger som kan ligge i at alle medarbeiderne er studenter, men vi mener dette blir kompensert gjennom en slik arbeidsform.

Tverrgruppene

I tillegg til saksbehandlingsgrupper har vi tverrgrupper. Navnet kommer av at de personmessig er satt sammen på tvers av saksbehandlingsgruppene og er avgrenset i forhold til saksområde.

De ulike gruppene er: Fengselsgruppa, Innvandrerkvinnegruppa, Volds- og mishandlingsgruppa og Prinsipiell gruppe.

Gruppene står for det prinsipielle arbeidet innen sitt "fagområde". Se mer om tverrgruppenes arbeid under kapittel IX.

Rettspolitisk gruppe (RPG)

Rettspolitisk gruppe koordinerer og samordner det rettspolitiske arbeidet i tverrgruppene. Gruppen har også ansvaret for internopplæringen på JURK. RPG består av en saksbehandler fra hver tverrgruppe og daglig leder.

Datagruppen

Det var i 1999 tiltenkt å kjøpe nytt datautstyr. Dette krever grundig planlegging spesielt i forhold til sikkerhet. Det ble i 1999 nedsatt en egen gruppe for at denne investeringen praktisk kan la seg gjennomføre.

Strukturendringsgruppe (SEG)

Strukturendringsgruppas mandat er å gjennomgå og utarbeide forslag til endringer i JURKs organisasjonsstruktur på områder hvor dette anses nødvendig.

5. TILHOLDSSTED OG TELEFONVAKT

JURK har kontor i Universitetets lokaler i Universitetsgaten 22 - 24, oppgang D. I 1999 hadde JURK telefonvakt mandag, onsdag og fredag fra kl 9-15, samt torsdag kl 17-20 på tlf 22 85 19 00.

6. MOTTAK AV RÅDSØKENDE

JURK har kontortid for personlig fremmøte to dager i uken, tirsdag kl 12-14 og torsdag kl 16-20. I tillegg har JURK mottak på Blindern annenhver fredag. Fengselsgruppa har mottak på Bredtveit fengsel- og sikringsanstalt annenhver onsdag.

KAP II

ØKONOMI OG DRIFT

1. FINANSIERING

Justisdepartementet

Justisdepartementet tildelte i ordinære bevilgninger for 1999 kr 1 522 000. Midlene er øremerket saksbehandling og skal i hovedsak brukes til konkret juridisk rådgivning.

Oslo kommune

I 1999 fikk vi kr 420 000 i støtte fra Oslo Kommune.

Andre fylker og kommuner

Vi søker alle landets fylkeskommuner og kommuner om støtte til å dekke våre utgifter i forbindelse med henvendelser fra kvinner i deres kommuner.

I 1999 utgjorde disse bevilgningene totalt kr 100 500.

Studentsamskipnaden i Oslo

SiO bevilget i 1999 kr 65 000.

JURK har eget klientmottak i SiOs lokaler for studentaktivitet på Blindern. Mottaket har vært annenhver fredag i 1999. Hvert semester har JURK en Blindernaksjon hvor det deles ut informasjon om JURK, om klientmottaket på Blindern og om den juridiske bistand JURK kan tilby kvinnelige studenter.

Universitetet i Oslo

Universitetet i Oslo stiller gratis lokaler, strøm, telefon og B-post til vår disposisjon. Dette er av avgjørende betydning for vår eksistens.

Fredrikke Tønder Olsen og Martha Webergs legat

Bakgrunnen for legatet er et testament etter Fredrikke Tønder Olsen. Hun bestemte at avkastningen av en av hennes eiendommer skulle tilfalle utgiveren av bladet «Norges Kvinder», med pålegg om at bladet fortsatt skulle utgis etter følgende formål:

- 1) Større makt og innflytelser til kvinner
- 2) Kamp mot den overhåndtagene materialisme og senkede moral
- 3) Arbeide for et renere og bedre samfunn og en skjerpet rettsoppfatning i sedelighetssaker
- 4) Oppdragelse av en målbevisst ungdom

Utgiver av «Norges Kvinder» var Martha Weberg og ved hennes død i 1942 gikk avkastningen og forlagsrettighetene i arv til hennes døtre. Det ble etterhvert opprettet et legat i samarbeid med Norske Kvinners nasjonalråd, men etter noen år måtte bladet og senere Norske Kvinners Nasjonalråd opphøre.

De gjenværende i legatstyret var enige om at det måtte treffes en ordning med hensyn til en best mulig oppfølging av legatets formål. Etter en sondering fant styret ut at JURKs arbeid tilfredstilte intensjonene og formålet til legatet. Den årlige avkastningen av legatet tilfaller nå JURK og legatet har fortsatt det samme navn.

I Legatets styre sitter til enhver tid Dekanus ved Det juridiske fakultet, leder av Norsk Kvinne- og familieforbund, og daglig leder i JURK. Det fjerde medlemmet skal velges blant kvinnelige dommere i Borgartings lagmannsrett.

Annen økonomisk støtte

Midlene våre er i hovedsak forbeholdt saksbehandling. Derfor søker vi om ekstern støtte til prosjekter, deltakelse på seminar, studietur og annet.

Slik støtte har i 1999 har vært:

Barne- og familiedepartementet, Justisdepartementet, Lovsamlingsfondet, Oslo Kommune, Sosial- og helsedepartementet og Utenriksdepartementet.

Det kan leses mer om hvilke aktiviteter og prosjekter som har foregått i 1999 under kapittel IX.

Problemer med finansieringen

JURK har helt fra starten i 1974 hatt problemer med finansieringen av driften. Vi bruker unødig mye tid og ressurser på å skaffe bevilgninger. Usikkerheten ved at vi hvert år ikke vet om eller hvor mye som gis i bevilgninger, hindrer mulighetene for en effektiv økonomisk langtidsplanlegging.

2. DRIFT

JURK har i 1999 hatt full drift hele året, fra uke 1 til og med uke 50 (inkludert påsken).

Den usikre økonomien vanskeliggjør planleggingen og påfører organisasjonen et effektivitetstap. Vi ønsker å forbedre rettshjelpstilbudet ved å ansette flere saksbehandlere, utvide åpningstidene og særlig drive mer oppsøkende virksomhet for å nå de kvinnene som har minst ressurser. Vi ønsker i større grad å ivareta vårt prinsipielle arbeid i den utstrekning vi anser nødvendig.

Hittil har ikke saksbehandlingen lidd under JURKs dårlige økonomi. Ulempene ved manglende økonomiske midler har vært kompensert ved at medarbeidere har økt sin arbeidsinnsats. Medarbeiderne får kun betalt for 16 timer per uke, mens den faktiske arbeidstiden tilsvarer full stilling. Se forøvrig eget punkt om gratisarbeidet.

De fleste av medarbeiderne må ta opp studielån ved siden av arbeidet i JURK, og studiene blir som regel forsinket med minst ett semester. Medarbeidernes idealisme er derfor en forutsetning for JURKs eksistens.

Med den organisasjonen og det antall medarbeidere vi har i dag, er grensen nådd for hva vi kan klare av økning i antall saker. Avhengig av andelen muntlige besvarelser og mengden av arbeidskrevende saker, kan JURK i dag yte juridisk bistand til ca 3000 - 3300 klienter i året.

3. ÅRSREGNSKAP FOR 1999

Inntekter

Bevilgninger

Justisdepartementet	kr	1 522 000
Oslo kommune	kr	420 000
Studentersamskipnaden i Oslo (SiO)	kr	65 000

Buskerud fylkeskommune	kr	15 000
Nord-Trøndelag fylkeskommune	kr	10 000
Oppland fylkeskommune	kr	10 000
Troms fylkeskommune	kr	10 000
Rogaland fylkeskommune	kr	8 000
Møre og Romsdal fylkeskommune	kr	5 000
Nordland fylkeskommune	kr	5 000
Østfold fylkeskommune	kr	5 000
Asker kommune	kr	5 000
Bergen kommune	kr	3 000
Vefn kommune	kr	3 000
Sunndal kommune	kr	3 000
Tromsø kommune	kr	3 000
Fredrikstad kommune	kr	3 000
Ukjent kommune	kr	3 000
Lærdal kommune	kr	2 000
Selbu kommune	kr	1 500
Gansdal kommune	kr	1 500
Ulvik / Herad kommune	kr	1 000
Vikna kommune	kr	1 000
Harstad kommune	kr	1 000
Hjartdal kommune	kr	1 000
Forsand kommune	kr	500

Bevilgninger totalt kr 2 107 500

Andre inntekter

Diverse inntekter (Brosjyresalg, salg av samboerkontrakt o l)	kr	26 948
Prosjektstøtte, støtte til seminarer o l	kr	133 200
Fredrikke Tønder Olsens og Martha Webergs legat	kr	20 000

Andre inntekter totalt	kr	180 148
Inngående balanse fra 1998	kr	221 432,30
Totalt	kr	2 509 080,30

Utgifter

Lønn og feriepenger	kr	1 585 946,20
Arbeidsgiveravgift	kr	215 703
Driftsutgifter	kr	276 375,21
Totalt	kr	2 078 023,60

Overføring til år 2000	kr	431 055,89
Driftsstøtte for år 2000 (utbetalt i 1999)	kr	62 000
Inngående balanse til 2000	kr	493 055,89

Det reelle overskudd fra 1999 kr **387 848,89**

Det reelle overskuddet er inngående balanse til år 2000 fratrukket støtte for driftsåret 2000 samt arbeidsgiveravgift 6. termin 1999. Denne arbeidsgiveravgiften forfaller til betaling januar 1999.

MERKNADER TIL REGNSKAPET

Overskuddet fra 1998 skyldes at det ble satt av midler til å kjøpe kopieringsmaskin, printer og fax. Dette ble kjøpt i 1999.

Utgifter til lønn og feriepenger er såpass lave fordi 49,6 % av arbeidet som nedlegges er ubetalt (se forøvrig egen statistikk over gratisarbeidet). JURKs eksistens er avhengig av medarbeidernes idealisme.

JURKs lave driftsutgifter skyldes at Universitetet i Oslo dekker alle våre utgifter til lokale, strøm, telefon og B-post. Støtten fra Universitetet er en nødvendig forutsetning for driften av JURK.

Driftsutgiftene i 1999 har vært større en tidligere år. Dette er fordi vi i 1999 kjøpte kopimaskin, fax og laserprinter. Denne investeringen kostet tilsammen kr 64 782,81. JURK brukte i 1999 kr 62 585,50 på trykking og kopiering av våre publiserte brosjyrer. Det ble i 1999 brukt kr 9 597,90 på frimerker. Det er endel av vår postgang som ikke kan sendes med B-post. Dette skyldes rekommenderte

sendinger, frister og at noen klienter ønsker å få svar i anonyme konvolutter. Det ble i 1999 brukt kr 10 510,30 på toner o.l. I kontorrekvisita ble det brukt kr 34 170 og til kaffe/vann kr 10 914,20. Endelig er det brukt kr 9 079,90 i gaver til foredragsholdere, kr 3 697 i reisepenger og kr 71 037,60 i diverse kostnader. Dette siste er forsikringer, bestilling av brosjyrer fra andre rettshjelpstiltak, abonnementer, tidsskrifter, bøker o.l.

Overskuddet skyldes at vi i løpet av 1999 skulle ha kjøpt nytt datautstyr. JURK har i 1999 hatt færre saksbehandlere en tidligere år. Til tross for dette er saksinntaket opprettholdt sammenlignet med de siste år. En presset arbeidssituasjon førte til at vi fant å måtte avsette midlene til denne investeringen til år 2000. Beløpet er således ikke å regne som et overskudd men som en avsetning.

4. GRATISARBEID I 1999

Måned	Reell arbeidstid	Lønnet arbeidstid	Gratis arbeid	Gratisarbeid i %
Januar	1152,5	689,5	463,0	40,2%
Februar	3215,5	1480,5	1735,0	54,0%
Mars	2598,0	1054,0	1544,0	59,4%
April	2450,0	1124,0	1326,0	54,1%
Mai	2251,5	955,5	1296,0	57,6%
Juni	2211,5	1241,0	970,5	43,9%
Juli	1789,5	1356,0	433,5	24,2%
August	1863,5	1374,5	489,0	26,2%
September	3130,5	1378,5	1752,0	56,0%
Oktober	2796,0	1382,0	1414,0	50,6%
November	3257,5	1462,0	1795,5	55,1%
Desember	2102,0	1034,0	1068,0	50,8%
Totalt antall timer	28 818,0	14531,5	14286,5	49,6%

Tabellene viser arbeid som er utført av medarbeiderne i 1999.

Tallene viser at det ulønnede arbeidet som medarbeiderne utfører er av avgjørende betydning for JURKs eksistens, og for muligheten til å ta imot så mange klienter som vi gjør.

Gratisarbeidet har økt med 2 prosentpoeng sammenlignet med 1998. I perioden med ordinær drift ligger andelen gratisarbeid på 53%. I sommermånedene juli og august synker andelen. Grunnen til dette er at omlag halvparten av medarbeiderne blir fristilt om sommeren, og timene deres overføres til de som jobber.

Tallene er basert på timelister. Det blir nedlagt flere arbeidstimer på JURK enn det som går fram av listene. Det er flere årsaker til dette:

- arbeid som medarbeidere utfører i perioder hvor de har ferie/permisjon blir ikke registrert.
- timelistene blir ikke alltid nøyaktig utfylt.

Konklusjonen er at gratisarbeidet ligger på ca 50% av lønnet arbeidstid, (14 286,5 timer). Dette utgjør ca 7,5 årsverk. Med en timelønn på kr 87,20 tilsvarer dette kr 1 267 495,60. Feriepenger og arbeidsgiveravgift er ikke tatt med i beregningen. Daglig leders gratisarbeid er ikke tatt med i statistikken.

KAP III

JUBILEUMSÅRET 1999

JURK hadde 25-års jubileum i 1999. Arbeidet med jubileet startet i 1998. JURK ønsket å markere vårt jubileum ved å sette søkelyset på utviklingen av kvinners rettsstilling i løpet av et kvart århundre. Jubileet var også en hyllest til JURK og de vel 550 medarbeiderne som har vært med på å forme og utvikle organisasjonen til det den fremstår som i dag.

Å arrangere de ulike begivenhetene i forbindelse med jubileet har tatt mye tid og arbeid for deltakerne i jubileumsgruppa og for de øvrige medarbeiderne på JURK. Verken deltagerne i jubileumsgruppa eller de andre saksbehandlerne på JURK har fått lønn for dette merarbeide.

Ulike arrangementer ble holdt i denne forbindelse. Det startet med at JURK den 4. februar arrangerte et festmøte i Gamle festsal på Universitetet i Oslo. I forbindelse med åpningen av jubileet sendte vi ut flere pressemeldinger. Daværende daglig leder Elisabeth S. Brodtkorb var også på God Morgen Norge på TV 2. JURK fikk en økning i antall henvendelser som følge av at JURK profilerte seg i større utstrekning i media.

Foredragsholdere på Festmøtet var Justisdepartementets statssekretær Åshild Anmarksrud som tok for seg temaet «Om rettshjelp, soningsforhold for mødre, samt om vold i hjemmet». Lagdommer Kjersti Graver holdt et foredrag om «Fokus på kvinneretten for 25 år siden - og et Amesty perspektiv i dag». Likestillingsombud Anne Lise Ryel tok for seg «Likestilling mot tusenårsskiftet. Hvor står vi, hvor går vi?». Professor Lucy Smith snakket om «Barns rettigheter - på voksnes premisser».

Festmøtet var av høy faglig kvalitet og omhandlet temaer som er av særlig interesse for JURK.

Jubileumsmiddagen ble holdt 11. september. Våre bidragsyttere, andre samarbeidspartnere samt nye og gamle JURKere var invitert. Dagen startet med en lunch i våre lokaler. Her kom folk til en uformell samling og det var en enkel servering. Senere på kvelden arrangerte JURK konsert i Holmenkollen Kapell hvor Strings Unlimited spilte. Middagen fant sted på Holmenkollen Restaurant. Arrangementet var veldig vellykket med sang og taler.

Den 16. november arrangerte JURK i samarbeid med Rettspolitisk Forening et debattmøte. «Kampen mot prostitusjon - forebygging eller renovasjon». Temaet var kriminalisering av kjøp av seksuelle tjenester. Paneldeltakere var Ingunn Yssen fra Likestillingscenteret, Arne Person fra det kommunale PRO-senteret i Oslo, Linn

Fredriksen fra Ungsomsgruppa mot prostitusjon i Tana og Kirsten Frigstad fra de prostituertes interesseorganisasjon (PION).

Debatten rundt dette spørsmålet retter seg mot bruk av virkemidler, i denne sammenheng bruk av kriminalisering som virkemiddel i kampen mot prostitusjon.

JURK har også i forbindelse med jubileet utarbeidet et Festskrift. Festskriftet inneholder artikler på et høyt faglig nivå. Mange av bidragsyterne har tidligere arbeidet i JURK.

Artiklene er som følger;

Tilbakeblikk - historien:

«Glimt fra JURKs og kvinnerettens historie» av Anders Bratholm. «Fokus på kvinneretten for 25 år siden» av Kjersti Graver.

Retts hjelp og rettspolitik:

«Kritisk blikk på skjevdølingsregelen» av Kirsti Støm Bull. «Kjærlighet som grunnlag for eiendomsrett og næringsvirksomhet» av Tove Bolstad. «Mekling - for barnas skyld» av Grethe Nordhelle. «Fornærmedes stilling i straffeprosessen» av Anne Robberstad. «Likelønn og Norges internasjonale forpliktelser - en utfordring for arbeidslivets parter» av Elisabeth Vigerust.

Retts hjelpstiltak og kvinner i jussen:

«Legal advice as research method in norwegian and african woman's law» av Anne Hellum. «Retts hjelpstiltak for kvinner i Zimbabwe» av Amy Tsanga. «Vil kvinnene sosialisere jussen eller vil jussen sosialisere kvinnene?» av Thomas Mathiesen. «Betydning av retts hjelpserfaring i JURK og kvinnelige juristers yrkesvalg» av Margrethe Homlong.

Fremover - JURK og Kvinneretten inn i år 2000:

«Kvinnerett og menneskerettigheter - et amnesty perspektiv» av Kjersti Graver. «Likestilling ved et årtusenskifte - hvor står vi, hvor går vi» av Anne Lise Ryel. «JURK 25 år» av Anniken Gjersten Skonhoft, Juss Buss.

Ta kontakt med oss dersom det er ønskelig å kjøpe Festskriftet. Prisen på Festskriftet er kr 100.

KAP IV

SAKSMATERIALE OG METODE

Saksmaterialet som ligger til grunn for rapporten er de personlige henvendelser vi har mottatt per telefon, på klientmottak i Oslo og ved brev fra kvinner bosatt over hele landet. I statistikken inngår ikke henvendelser fra eksempelvis skoler, kvinnegrupper og andre organisasjoner som ønsker generelle opplysninger om kvinners rettslige stilling.

I forbindelse med første gangs henvendelse er kvinnen behjelpelig med å svare på standardspørsmål som noteres på et såkalt mønsterark, se vedlegg 5. Ved skriftlige henvendelser sendes mønsterarket til klienten med forespørsel om å returnere det i utfylt stand. Svarene gir opplysninger både om den rådsøkende og hennes juridiske spørsmål/problemer. Opplysningene danner grunnlaget for utarbeidelsen av JURKs statistikk.

I statistikken er det en del "ikke oppgitt", fordi noen kvinner ikke ønsker, eller mener at de ikke kan svare på spørsmålene. En annen årsak er manglende retur av mønsterarket ved skriftlige henvendelser.

I en del tilfeller har kvinnen flere rettsspørsmål enn det som fremgår av mønsterarkets rubrikk for problemområder. Da vårt dataprogram ikke kan registrere problemområder utover de valgte, fremkommer dette ikke i statistikken.

KAP V

ANTALL KLIENTER

Tlf/brev henvendelser	2918	89,3%
Personlig fremmøte	349	10,7%
Totalt	3267	100,0%

I 1999 har vi tatt imot henvendelser fra 3 267 kvinner.

Det totale antallet i den følgende statistikken er 2 769 saker. Tallet er lavere fordi enkelte av sakene ikke blir avsluttet i løpet av året, men arbeides videre med påfølgende år. Sakene registreres ikke i databasen før de er avsluttet. Differansen er større enn tidligere år noe som kan bety at sakene er mer kompliserte enn tidligere.

Vi registrerer antall henvendelser uavhengig av om klienten har en eller flere saker/juridiske problemer til utredning hos oss. Klientens spørsmål blir registrert innenfor 21 juridiske problemområder i databasen. Dette året har vi registrert 5 500 problemstillinger. Det blir i gjennomsnitt 1,7 problemområder per sak. På grunn av begrensninger i databaseprogrammet, er det reelle antallet problemområder per klient større.

Det er verd å merke seg at kvinnen ofte har flere rettsspørsmål under hvert problemområde. Dette fremkommer i statistikken over de enkelte rettsområder som behandles særskilt nedenfor i kapittel VII.

JURK har dessuten mottatt ca 45 henvendelser fra ulike instanser, offentlige kontorer, organisasjoner, krisesentre m.v, der de ber om å få tilsendt informasjon utarbeidet av JURK. Dette informasjonsmaterialet som utgjorde nærmere 800 infofoldere/brosjyrer, blir distribuert videre til kvinner over hele landet. Informasjonsmaterialet benyttes dessuten til kompetanseheving internt i ulike instanser. Informasjonsspredningnen er en viktig del av JURKs rettsopplysende arbeid.

KAP VI

OPPLYSNINGER OM DE RÅDSØKENDE

1. BOSTED

Det fremgår av vår statistikk at JURK behandler saker for kvinner som er bosatt over hele landet. De fleste av klientene kommer imidlertid fra Oslo og Akershus.

	Antall	Prosent
Oslo	1063	38,4%
Akershus	505	18,2%
Aust-Agder	30	1,1%
Buskerud	108	3,9%
Finnmark	22	0,8%
Hedmark	67	2,4%
Hordaland	36	1,3%
Møre- og Romsdal	51	1,8%
Nord-Trøndelag	17	0,6%
Nordland	40	1,4%
Oppland	55	2,0%
Rogaland	56	2,0%
Sogn og Fjordane	22	0,8%
Sør-Trøndelag	41	1,5%
Telemark	51	1,8%
Troms	38	1,4%
Vest-Agder	35	1,3%
Vestfold	75	2,7%
Østfold	76	2,7%
Norden forøvrig	7	0,3%
Europa forøvrig	14	0,5%
Afrika	7	0,3%
Asia	5	0,2%
Latin-Amerika	2	0,1%
Ikke oppgitt	346	12,5%
Totalt	2769	100%

Det er 56,6% av vår klienter som er bosatt i Oslo og Akershus. Dette er naturlig idet JURKs lokaler er i Oslo.

JURK får henvendelser fra kvinner bosatt i alle landets fylker og noen henvendelser fra kvinner bosatt i utlandet. Omtrent hver tredje klient kommer fra områder utenfor Oslo og Akershus. Dette er svært positivt da vår intensjon er å være et landsdekkende rettshjelpstilbud.

Også i 1999 arbeidet vi aktivt med å informere om vårt tilbud til kvinner fra områder utenfor Oslo og Akershus. Eksempelvis ble dette gjort ved å skrive artikler i ulike tidsskrifter, sende informasjonsmateriell til biblioteker, helsestasjoner, offentlige kontorer og andre.

2. STATSBOGERSKAP

Kvinnens statsborgerskap

	Antall	Prosent
Norge	2242	81,0%
Norden forøvrig	33	1,2%
Europa forøvrig	87	3,1%
Afrika	19	0,7%
Asia	25	0,9%
Nord-Amerika	14	0,5%
Sør-Amerika	12	0,4%
Ikke oppgitt	342	12,4%
Totalt	2775	100,2%

De fleste klientene er norske statsborgere. Det totale antall statsborgerskap er høyere enn antalle klienter. Dette betyr at et par klienter har flere enn ett statsborgerskap. JURK søker å hjelpe innvandrerkvinner med deres juridiske problemer. Innvandrerkvinner er en vanskelig gruppe å nå ut til. Språkproblemer er et problem som også vanskeliggjør situasjonen. JURK har ikke økonomi til å benytte tolketjenesten i Oslo kommune. Se mer om dette i kapitel IX.

Mannens statsborgerskap

	Antall	Prosent
Norge	238	81,5%
Norden forøvrig	9	3,1%
Europa forøvrig	16	5,5%
Afrika	7	2,4%
Asia	6	2,1%
Nord-Amerika	5	1,7%
Sør-Amerika	4	1,4%
Ikke oppgitt	7	2,4%
Totalt	292	100,1%

Antall menn er mye lavere enn antall registrerte saker. Dette skyldes enten at kvinnen er enslig, at mannen ikke er part i saken eller at kvinnen ikke ønsker å opplyse om mannens statsborgerskap. Saksbehandleren spør kun om mannens statsborgerskap der dette har betydning for saken.

Barnas statsborgerskap

	Antall	Prosent
Norge	95	80,0%
Norden forøvrig	5	4,2%
Europa forøvrig	7	5,8%
Afrika	1	0,8%
Asia	3	2,5%
Nord-Amerika	3	2,5%
Sør-Amerika	1	0,8%
Ikke oppgitt	4	3,3%
Totalt	120	99,9%

Medarbeideren i JURK stiller kun spørsmål om barns statsborgerskap der det kan ha betydning for saken. Noen av barna har dobbelt statsborgerskap noe det er tatt høyde for i denne statistikken.

3. CIVIL STATUS

	Antall	Prosent
Enke	47	1,7%
Gift	676	24,4%
Samboende	390	14,1%
Separert	346	12,5%
Skilt	244	8,8%
Ugift	629	22,7%
Ikke oppgitt	437	15,8%
Totalt	2769	100%

Mange kvinner kontakter JURK for å få opplysninger om sine juridiske rettigheter vedrørende separasjon og skilsmisse. En av årsakene til at omtrent hver fjerde klient er registrert som gift, er at man ikke endrer sivilstand før separasjonssøknaden er behandlet.

4. ANTALL BARN

	Antall	Prosent
Ingen barn	492	17,8%
1 barn	589	21,3%
2 barn	771	27,8%
3 barn	300	10,8%
4 barn	74	2,7%
Flere enn 5 barn	28	1,0%
Ikke oppgitt	515	18,6%
Totalt	2769	100%

Det totale antall barn i statistikken er ca 3 500. Det betyr at svært mange barn gjennom mors kontakt indirekte blir berørt av JURKs arbeid.

5. ALDER

	Antall	Prosent
Opp til 20	30	1,1%
21 - 30	552	20,0%
31 - 40	816	29,5%
41 - 50	493	17,8%
51 og eldre	294	10,6%
Ikke oppgitt	584	21,1%
Totalt	2769	100,1%

Hovedtyngden av klientene befinner seg i aldersgruppen 21 - 50 år, hvorav aldersgruppen 31 - 40 år peker seg særlig ut.

6. YRKE OG FORSØRGELSESKILDE

Yrke	Antall	Prosent
Arbeidsledig *	25	0,9%
Helse- og omsorgsarbeid	493	17,8%
Hjemmearbeidende	132	4,8%
Industriarbeider	27	1,0%
Kontor	471	17,0%
Selvstendig næringsdr.	33	1,2%
Servicenæring	279	10,1%
Student	214	7,7%
Trygdet	232	8,4%
Undervisning	186	6,7%
Annet	19	0,7%
Ikke oppgitt	658	23,8%
Totalt	2769	100,1%

De aller fleste arbeider innenfor kvinnesektorer i yrkeslivet. Som eksempel kan nevnes arbeid i helsevesenet, kontorarbeid, arbeid i servicenæringer og arbeid i undervisningssektoren.

I databaseprogrammet kan det kun oppgis en forsørgerkilde. Deltidsarbeid blir derfor ikke synliggjort i denne delen av statistikken.

* Kvinnene som har oppgitt at de er arbeidsledige har ikke blitt registrert som trygt selv om de mottar arbeidsledighetstrygd.

Hel- eller deltidsarbeid

	Antall	Prosent
Heltid	1556	56,2%
Deltid	369	13,3%
Ikke oppgitt	844	30,5%
Totalt	2769	100%

Tallene for heltid innbefatter også heltidshjemmearbeidende, studenter og trygdede. Det store antall «ikke oppgitt» gjør det vanskelig å vurdere materialet. JURKs erfaring er at en stor del av kvinnene som har barn, er deltidsarbeidende. Andelen av deltidsarbeidende kvinner er derfor adskillig større enn det som framgår av statistikken.

Forsørgelseskilde

	Antall	Prosent
Egen inntekt	1562	56,4%
Offentlige støtteordninger	484	17,5%
Mannens inntekt	76	2,7%
Studielån	66	2,4%
Annet	16	0,6%
Ikke oppgitt	565	20,4%
Totalt	2769	100%

Av 214 studenter er det bare 66 som har studielån som eneste inntektskilde.

7. HVORDAN FIKK KVINNEN KJENNSKAP TIL JURK.

	Antall	Prosent
Via en bekjent	845	30,5%
Via massemedia	242	8,7%
På et offentlig kontor	430	15,5%
Løpeseddel/plakat	157	5,7%
Advokat/rettshjelper	82	3,0%
Via krisesenter	44	1,6%
Via kvinnebevegelsen	7	0,3%
Andre	442	16,0%
Ikke oppgitt	672	24,3%
Totalt	2921	105,6%

Hele 30,5% oppgir at hun fikk kjennskap til JURK gjennom en bekjent. Dette er en klar indikasjon på at våre tidligere klienter er meget fornøyde med den hjelpen de har fått hos JURK.

Det er 15,5% av de rådsøkende som oppgir at de har fått kunnskap om JURK på et offentlig kontor. Erfaringsmessig er dette familierådgivnings- og familievernkontorer, trygde- og sosialkontorer, samt fylkesmannskontoret i de ulike fylkene.

Ellers er det omtrent 15% av våre klienter som har fått vite om oss via massemedia og løpesedler/plakater. 82 klienter fikk kjennskap til JURK via advokat eller annen

rettshjelper. Mange av disse rådsøkende er kvinner som har for høy inntekt til å få innvilget statlig fri rettshjelp, samtidig som deres inntekt er for lav til at de har mulighet til å engasjere en advokat. Flere trenger hjelp til å søke voldsoffererstatning/billighetserstatning.

Erfaringsmessig er dette ikke «advokatmat», og det er etterhvert blitt alment kjent at JURK har god kompetanse på dette området. Det at vår hjelp er gratis er også av stor betydning i denne sammenheng, da voldsoffererstatningene ikke utgjør de store beløp.

Generelt kan det sies at kvinnens kjennskap til JURK gir uttrykk for hvor etablert vår virksomhet er. JURK har en bred profil, og er godt kjent både blant private og offentlige instanser.

Det totale antall i denne statistikken er høyere enn antall registrerte henvendelser. Dette betyr at noen kvinner har oppgitt flere alternativer.

8. HVORFOR KVINNEN OPPSØKER JURK FREMFOR ANDRE RETTSHJELPERE

	Antall	Prosent
Gratis	539	19,5%
Anbefalt av andre	835	30,2%
Enkelt/uforpliktende	155	5,6%
Kvinnelig saksbehandler	249	9,0%
Godt rykte	64	2,3%
Misfornøyd med advokat	16	0,6%
Andre	253	9,1%
Vet ikke	28	1,0%
Ikke oppgitt	630	22,8%
Totalt	2769	100,1%

Nesten hver tredje kvinne oppgir at hun har blitt anbefalt å ta kontakt med JURK. Dette er en indikasjon på at tidligere klienter er fornøyd med den hjelpen de har fått. Dette samt at endel oppgir at JURK har et godt renommè tilsier at vi er et etablert rettshjelpstilbud i folks bevissthet.

For mange kvinner er det utslagsgivende at de møter en kvinnelig saksbehandler når de kontakter en rettshjelper. JURK er således et unikt tilbud. Dette er et argument for at JURK ikke foretar en behovsprøving ut i fra klientenes inntekter. Gratis bistand er også av stor betydning for at klienten ber om hjelp fra JURK.

9. TIDLIGERE KONTAKT MED RETTSHJELPER OM DET AKTUELLE JURIDISKE PROBLEMET.

	Antall	Prosent
Har ikke hatt kontakt med rettshjelper tidligere	1719	62,1%
Har hatt kontakt med rettshjelper tidligere	482	17,4%
Ikke oppgitt	568	20,5%
Totalt	2769	100%

Hvilken type rettshjelp har kvinnen benyttet tidligere

	Antall	Prosent
Privat advokat	273	56,6%
Kontoret for fri rettshjelp	42	8,7%
Juss - Buss	49	10,2%
Andre rettshjelpere	118	24,5%
Totalt	482	100%

JURK engasjerer seg i utgangspunktet ikke i saker der kvinnen får bistand av andre rettshjelpere. Vi ønsker å unngå dobbeltbehandling av saker.

Dersom kvinnen har krav på fri rettshjelp, gir vi likevel generell rettsinformasjon. Har kvinnen behov for representasjon i saken, henvises hun videre til kontoret for fri rettshjelp eller til en advokat.

I de tilfellene hvor kvinnen henvender seg til oss fordi hun ønsker en nærmere forklaring på advokatens arbeid, gir vi så langt det er mulig en slik forklaring. Når det gjelder praktiserende advokater, er vårt generelle inntrykk at kommunikasjonen mellom han/henne og den rådsøkende ofte fungerer dårlig. Endel kvinner gir uttrykk for at advokaten snakker «over hodet» på henne med et språk de ikke forstår.

I endel tilfeller har ikke den rådsøkende økonomi til å la advokaten arbeide videre med saken.

KAP VII

PROBLEMOMRÅDENE

1. OVERSIKT OVER RETTSOMRÅDENE

Problemområder	Antall	Prosent
Arbeidsrett	241	4,4%
Arverett	632	11,5%
Avtalerett	134	2,4%
Barn og foreldre	946	17,2%
Boligrett	250	4,5%
Ekteskap	1660	30,2%
Erstatning/forsikring	101	1,8%
Fengselsrett	17	0,3%
Forvaltningsrett	48	0,9%
Folketrygdens ytelser	133	2,4%
Gjeld	115	2,1%
Homofiles rettsstilling	8	0,1%
Fremmedrett/int priv rett.	208	3,8%
Mishandling av kvinner/barn	143	2,6%
Personrett	4	0,1%
Retts hjelp	60	1,1%
Sivile saker	54	0,9%
Skatterett	26	0,5%
Sosialrett/helserett	59	1,1%
Strafferett	49	0,9%
Tingsrett	98	1,8%
Ugift samliv	514	9,3%
Totalt	5500	99,9%

Klientene har som regel spørsmål innen flere rettsområder.

Tabellen viser at kvinner har flest rettslige problemer ved samlivsbrudd, enten det er etter ekteskap eller ugift samliv. I forlengelsen av dette er det naturlig at JURK får mange henvendelser om barnerett.

På fengselsrettens område er det kun registrert 17 saker i 1999. Våre registreringsrutiner på dette rettsområdet gjør at tallet gir et skjevt bilde. JURKs fengselsgruppe er på Bredtveit kvinnefengsel for å gi råd og veiledning til de insatt, hver 14. dag. Innsatte som tar kontakt flere ganger i løpet av soningstiden vil ikke bli registrert på nytt. En sak kan registreres flere år etter at klienten første gang kontaktet oss fordi hun har fått hjelp til flere juridiske problemer i løpet av sin soningstid. Dette vil bli registrert som en henvendelse, men med flere problemområder.

I det følgende har vi valgt å konsentrere oss om disse problemområdene: ekteskap, barnevern, ugift samliv, trygderett, sosialrett, forvaltningsrett, arverett, boligrett, gjeld, arbeidsrett, rettshjelpsrett, fremmedrett og fengselsrett.

Problemområdene er valgt på bakgrunn av deres størrelse i vårt materiale og fordi vi finner enkelte områder spesielt interessante ut fra et kvinnevern og kvinnevern synspunkt.

Antall spørsmål i forbindelse med mishandling av kvinner og barn har hatt en sterk økning i forhold til tidligere år. Ut i fra et kvinnevern og menneskerettslig synspunkt vurderes problemer knyttet til mishandling i et eget kapittel.

2. EKTESKAP

	Antall	Prosent
Formuseforholdet (felleseie/særeie)	266	16,0%
Ektepakt	75	4,5%
Underholdsplikt	32	1,9%
Framgangsmåte ved sep./skilsm.	355	21,4%
Særlig om oppgjør av felles bolig	201	12,1%
Praktisk gj.føring av skiftet forøvrig	173	10,4%
Bruksrett til felles bolig	31	1,9%
Skjevdeling	60	3,6%
Oppgjør med særeiemidler	22	1,3%
Vederlagskrav	6	0,4%
Ektefellebidrag	26	1,6%
Brosjyre	257	15,5%
Annet	156	9,4%
Totalt	1660	100%

Separasjon/skilsmisse

Svært mange av klientene ønsker generell informasjon om separasjon og skilsmisse. JURK har derfor utarbeidet brosjyren "Separasjon og skilsmisse". Brosjyren sendes ut til den rådsøkende før saken blir nærmere behandlet, slik at kvinnen i fred og ro kan sette seg ned og få kort informasjon om gangen i en vanlig separasjons- og skilsmissesak. I noen tilfeller er denne informasjonen nok til å gjøre kvinnen selvhjulpen.

Mange kvinner har den oppfatningen at de ikke får separasjon dersom den annen part ikke samtykker. Her er det et klart behov for ytterligere rettsopplysning. Videre ønsker mange rådsøkende opplysninger om separasjonens rettsvirkninger, særlig med henblikk på skifte og barnefordeling.

Enkelte klienter frykter meklingen og trenger nøktern informasjon om hva det innebærer å gjennomføre mekling.

En del av sakene dreier seg om skilsmisse på grunnlag av faktisk separasjon. Noen saker gjelder skilsmisse ved dom uten forutgående separasjon, som regel på grunn av mishandling.

Formuesforhold

Kvinnene ønsker informasjon om begrepene sameie, særeie og felleseie. JURK ser stadig at det hersker stor forvirring og mange misforståelser om begrepenes innhold og praktiske betydning. Spørsmålene dreier seg om formuesforholdene ved inngåelse av ekteskap, under ekteskapet og ved oppløsning av ekteskapet.

Skjevdeling (Ekteskapslovens § 59)

Mange har også spørsmål om skjevdeling. Denne utvidede retten til å ta ut verdier av eiendeler man hadde med seg inn i ekteskapet eller har ervervet ved arv eller gave under ekteskapet, kom med i ekteskapsloven av 1991. Denne regelen kan redusere behovet for særeieavtaler i noen tilfeller.

Selv om det er avtalefrihet ved skifteoppgjør, fungerer reglene i ekteskapsloven som et utgangspunkt for hva partene mener det er rimelig å kreve.

Skjevdelingsregelen medfører vanskelige vurderinger, mye skjønn og kompliserte regnestykker. Regelen er dermed vanskelig å anvende. Den kan øke konfliktnivået ved skifteoppgjøret, fordi det ofte er vanskelig å vite hva som blir resultatet av delingen i henhold til gjeldende rett. I praksis blir ofte styrkeforholdet mellom partene avgjørende for resultatet.

Regelen skaper også problemer for par som har levd i et uregulert samliv, dvs uten samboeravtale. Noen velger å inngå ekteskap etter noen års samliv for å bringe "orden" i de økonomiske forholdene. Ofte er mannen registeret som eier av formuesgodene ved inngåelse av ekteskapet, mens kvinnen har brukt sine midler på mer ikke-varige verdier. Ved et skifte må kvinnen bevise at hun hadde en

sameieandel i forskjellige formuesgoder før ekteskapet, for å begrense et skjevdelingskrav fra mannen.

De ulike økonomiske forholdene mellom kvinner og menn i samfunnet, medfører at menn ofte opparbeider seg mer varige verdier enn kvinner. Det kan derfor reises spørsmål om skjevdelingsregelen favoriserer mannen ved skifteoppjøret.

Boligen

Boligen er for de fleste det mest verdifulle og viktigste formuesgode. Ved nesten alle samlivsbrudd er det viktig for partene raskt å få avklart hvem som skal/kan sitte med boligen - særlig hvor det er barn med i bildet. Kvinnene søker ofte hjelp for å avklare om de er sameiere i boligen, om de har rett og ikke minst økonomisk mulighet til å overta boligen. Dersom disse mulighetene ikke foreligger, blir det av og til et spørsmål om bruksrett til boligen, f eks så lenge barna går på skolen.

Praktisk gjennomføring av skiftet

Mange av kvinnene ønsker veiledning om hvordan skiftet skal gjennomføres. Ofte er det tilstrekkelig at kvinnene leser brosjyren "Separasjon og skilsmisse". Kunnskap om gjeldende rett gjør kvinnen i stand til å gjennomføre skiftet. Andre ganger ber kvinnene om hjelp til å sette opp et forslag til skifteavtale, og i en del tilfeller har kvinnen behov for at JURK representerer henne i forhandlinger med ektefellen. Årsaken kan ofte være et skjevt styrkeforhold partene imellom.

Ektepakt

I de fleste av disse sakene henvender kvinnen seg til JURK før hun undertegner en ektepakt som mannen ønsker å opprette. Dessverre har vi en del henvendelser der kvinnen allerede har undertegnet en ektepakt som hun først senere ser er urimelig. Dette gjelder særlig i forbindelse med samlivsbrudd. Mange kvinner vil også vite hvilke formkrav som stilles til en ektepakt.

Underholdsplikt

Det har vært en økning i antall henvendelser fra kvinner som ønsker å få konkretisert innholdet i den gjensidige underholdsplikten. Det dreier seg om retten til opplysninger om ektefellens økonomiske stilling, underholdspliktens omfang og hva hun kan foreta seg hvis mannen forsømmer sin del av underholdsplikten. Ca 3% av JURKs klienter forsørges av ektefellen. I tilfeller hvor mannen forsømmer underholdsplikten, har kvinnen i praksis svært vanskelig for å hevde sine rettigheter på området.

Oppsummering

I de siste årene har JURK merket en endring i behandlingen av skiftesaker. Sakene er mer arbeidskrevende idet skifteoppjørene er "tyngre" og det i større grad er behov for at JURK representerer kvinnen i forhandlinger. Statistikken bekrefter inntrykket. Flere trenger bistand utover den generelle rettsopplysningen.

3. BARN OG FORELDRE

	Antall	Prosent
Daglig omsorg	334	35,3%
Foreldreansvar	182	19,2%
Samværsrett/avtaler	162	17,1%
Barnebidrag	115	12,2%
Barnevern	31	3,3%
Adopsjon	2	0,2%
Farsskap	22	2,3%
Vergemål	4	0,4%
Annet	94	9,9%
Totalt	946	99,9%

Generelt

Samfunnsdebatten om barneloven, samværsavtaler og fedres rettigheter i forhold til barna, synes å ha aktualisert latente konflikter. De siste årene har vist en markant økning i antall henvendelser om foreldreansvar, samværsavtaler og barnebidrag. På bakgrunn av dette har JURK i 1999 utarbeidet brosjyren «Småbarnsforeldres rettsstilling».

Konflikter i forholdet barn - foreldre og foreldre imellom kan være vanskelige å håndtere. De juridiske konfliktene griper dypt inn i klientens liv på særlig følsomme områder. Dette stiller store krav til medarbeiderne, og sakene må vurderes grundig. Noen ganger er klienten best tjent med å bli henvist til et familievernkontor, spesielt når det gjelder samtaler på det mellommenneskelige plan. Når det gjelder juridiske problemer samt forståelsen av de forpliktelser man påtar seg ved å inngå en avtale, gir JURK den nødvendige informasjon.

Saksbehandlingen

Sakene dreier seg hovedsaklig om hvor barnet skal bo fast ved et samlivsbrudd, eller hvordan samværsavtaler skal praktiseres. Mange kvinner uttrykker engstelse for at barna ikke skal bli boende fast hos dem etter samlivsbruddet.

Kvinnen har i de fleste tilfellene hatt hovedansvaret for barna, men er redd for at mannen står sterkere enn henne i en barnefordelingssak. Han har ofte høyere inntekt, har normalt en bedre mulighet til å beholde felles bolig og kan generelt tilby barna bedre økonomiske kår. Ofte gir de rådsøkende uttrykk for at de ikke tør bryte ut av et dårlig ekteskap fordi mannen har overbevist dem om at barna vil bli boende fast hos han. JURKs rolle blir her å informere om rettstilstanden. Sentrale spørsmål

er innholdet i foreldreansvaret, daglig omsorg, hva samværsretten innebærer og hvordan bidrag beregnes og utbetales.

I forbindelse med spørsmål om barnebidrag gir JURK alltid generell informasjon om klientens rettigheter på området. Ved detaljerte spørsmål, som eksempelvis utmåling av bidraget, må klienten ta kontakt med sitt lokale trygdekontor.

4. UGIFT SAMLIV

	Antall	Prosent
Samlivsavtale	138	26,8%
Eierrådighet og gjeldsforpliktelser	154	30,0%
Særlig om felles bolig	78	15,2%
Felles barn	12	2,3%
«Barnetestament»	11	2,1%
Gjensidig testament	5	1,0%
Brosjyren «Ugift samliv»	80	15,6%
Annet	36	7,0%
Totalt	514	100%

Problemet for samboere er at deres forhold ikke er regulert av én lov, som det i stor grad er for ektefeller. På noen rettsområder er det opprettet egne bestemmelser for samboere, andre steder likestilles f eks samboere som har felles barn med ektefeller, og atter andre steder er samlivsformen ikke vurdert i det hele tatt.

Det hersker mange misforståelser om samboeres rettsforhold. En utbredt misforståelse er at samboere etter 2 år faller inn under ekteskapsreglene. Behovet for rettskunnskap er derfor stort. I mange tilfeller kan det gi meget negative utslag for samboere som ikke har tatt sine forholdsregler. Et godt eksempel er samboeres manglende rett til arv etter hverandre. Faller den ene bort, kan den andre risikere å stå på bar bakke, selv etter mange års samboerskap. Dette rammer i større grad kvinner enn menn.

Brosjyrer om ugift samliv

I 1994 utarbeidet JURK på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet brosjyren «Ugift samliv» som inngår i kortstokkserien til Statens Informasjonstjeneste. Denne ble laget på bakgrunn av JURKs egen brosjyre med samme navn. JURKs brosjyre «Ugift samliv» er nå i 1999 fullstendig revidert. Den inneholder eksempler på viljeserklæring om barn og samlivsavtale. JURK har i 1999 i tillegg utarbeidet en standardisert samboeravtale og gjensidig testament.

Brosjyrene sendes ut til klienten sammen med konkrete rettsråd i saken. I noen tilfeller gjør disse opplysningene kvinnen selvhjulpen, men ofte kontakter hun saksbehandleren igjen med flere spørsmål.

Eierrådighet og gjeldsforpliktelser

Kvinnene kontakter oss med spørsmål knyttet til eierforholdene eneie og sameie. Hvem som råder over hva under samlivet og hvordan gjeldsforpliktelser skal fordeles både under og etter samlivet, er viktige temaer. Det er en stadig økning i henvendelser på dette området, noe som kan tyde på at kvinner er blitt mer bevisst på at det er viktig å avklare eierforholdene. For å rasjonalisere arbeidet i saker hvor det er behov for generell rettsinformasjon, har JURK laget en egen brosjyre om sameie.

Samlivsavtale

I 1998 fikk JURK en økning i antall henvendelser om samlivsavtale. På bakgrunn av dette utarbeidet JURK i 1999 en egen standardisert samboerkontrakt. JURK jobber etter prinsippet om hjelp til selvhjelp. Enkelte klienter foretrekker å sette opp sin egen samboeravtale som er tilpasset deres situasjon etter å ha lest brosjyren. Det hender at de rådsøkende vil ha en saksbehandler til å lese igjennom det juridiske innhold. Andre ønsker å bruke JURKs standard avtale. Denne avtalen må de som oppsøker oss dessverre betale kr 60 for. Grunnen til dette er at den er så kostbar å trykke.

JURKs erfaring er at det fremdeles er få samboere som oppretter kontrakt, noe som ofte setter kvinnen i en svak stilling. Kvinner benytter ofte sin inntekt til forbruksvarer, mens mannen anskaffer kapitalgjenstandene. Kjønnssrollemønsteret i samboerforhold skiller seg med andre ord ikke vesentlig fra ekteskapets.

Felles barn og barnetestament

Ved samboerforhold oppstår spørsmål omkring farskap og foreldreansvar. Mange av disse spørsmålene faller forøvrig inn under problemområdet barnerett, (se punkt 3). De rådsøkende ønsker ofte å vite hvordan de best sikrer sine barn. Det hender at paret både har felles barn og barn fra tidligere forhold. Kvinnene vil gjerne vite hvem som får foreldreansvar/daglig omsorg/samværsrett hvis de selv faller bort og hvordan arvereglene er for særkullsbarn m.m.

Felles bolig

For samboere reguleres boligforholdet i hovedsak gjennom tre lover; sameieloven, borettslagsloven og husstandsfellesskapsloven. Derfor er det mange kvinner som trenger veiledning om hvilken lov som kommer til anvendelse i deres tilfelle.

Arv/gjensidig testament

Samboere har ikke arverett, med mindre de oppretter testament til fordel for hverandre. Mange rådsøkende trenger derfor veiledning i testamentsreglene og opplysninger om hvordan samboerne kan sikre seg på andre måter. JURK har i 1999 utarbeidet et standard gjensidig testament.

Annet

Klientene har også spørsmål om arveavgift, samboeres mulighet til å adoptere barn og retten til løøsregjenstandene. De har også spørsmål om hvilke beskatnings- og forsikringsregler som gjelder for samboere. Da skatterett nå er tatt ut fra pensum på juridisk embedseksamen behandler ikke JURK skatterett.

5. TRYGD-, SOSIAL- OG FORVALTNINGSRETT

Vi har valgt å plassere disse sakene under samme overskrift. Kvinner som trenger hjelp på et av disse områdene har ofte spørsmål på de to andre også. Det kan derfor være nyttig å se dem i sammenheng. Her, som på en rekke andre rettsområder, ser vi en utbredt mangel på rettskunnskap blant kvinner. Dette medfører at kvinner i en del tilfeller ikke oppnår de rettigheter de har krav på etter loven. På grunn av stor sakspågang prøver vi i større grad enn tidligere å henvise til de aktuelle offentlige instanser. Disse kontorer har opplysnings- og veiledningsplikt. Henvisningen gjelder i søknadsfasen, og er betinget av at de rådsøkende virkelig får hjelp ved de aktuelle instansene.

Ytelser etter folketrygdloven

	Antall	Prosent
Alderspensjon	7	6,1%
Attføring	15	13,0%
Barnetrygd	11	9,6%
Nedkomststønad/ fødselspenger	12	10,4%
Stønad ved sykdom	8	7,0%
Uførepensjon	10	8,7%
Ytelser til enslig forsørger	21	18,3%
Ytelser til etterlatte	6	5,2%
Yrkesskadetrygd	3	2,6%
Andre ytelser (Ftrl.)	19	16,5%
Annet	3	2,6%
Totalt	115	100%

Ytelser til enslige forsørgere

Mange av kvinnene som oppsøker JURK med trygde- og sosialrettslige spørsmål, ønsker opplysninger om ytelser til enslige forsørgere. Endel av dem har aldri bodd sammen med barnets far. Mange av dem er i ferd med å bryte ut av et ekteskap eller samboerforhold der mannen er hovedforsørger. Felles for disse kvinnene er at de ikke ser seg i stand til å forsørge seg selv og barnet.

For å ha rett til overgangsstønad kreves det blant annet at man er formelt separert og har flyttet fra tidligere ektefelle. Dette skaper problemer fordi det kan være lang ventetid før man får separasjonsbevilling. Av økonomiske og/eller praktiske grunner deler endel bolig, til tross for at de formelt og reelt er separert. I disse tilfellene har heller ikke kvinnen rett til overgangsstønad.

Stønader ved sykdom og fødsel

Folketrygdloven er vanskelig å orientere seg i og det foretas relativt ofte endringer. De fleste rådsøkende ønsker en orientering om hvilke rettigheter de har i forbindelse med fødsel, egen sykdom eller barns sykdom.

Attføring og uførepensjon

Kvinnen ønsker ofte veiledning i hvilke vilkår som gjelder for de enkelte ytelser. I endel tilfeller ønsker kvinnen hjelp til å forstå vedtak hun har fått fra trygdeetaten. Det hender også at vi hjelper den rådsøkende med å søke om ytelser eller med å anke vedtak hun ikke er fornøyd med. (Se mer om det under forvaltningsrett).

Ytelser til etterlatte

Vi får henvendelser fra gjenlevende ektefelle og gjenlevende fraskilt/separert ektefelle. I begge tilfeller er det vilkårene for stønad til etterlatte som står sentralt.

Sosialrett

	Antall	Prosent
Bostøtte (kommunal/statlig)	17	28,8%
Stønad til livsopphold	20	33,9%
Annet	22	37,3%
Totalt	59	100%

Det er registrert en økning på 47,5% fra 1998 på sosialrettens område. Også i 1999 gjaldt endel av sakene kvinner som faller utenfor folketrygdens ytelser, fordi de ikke oppfyller ett eller flere av lovens vilkår. Sakene dreide seg også om kvinner som etter et langt ekteskap ikke har mulighet til å få jobb på dagens arbeidsmarked.

Et stadig stigende antall saker gjelder enslige forsørgere som har problemer med å få pengene til å strekke til. Selv om det har blitt mer vanlig med støtte fra sosialkontoret, opplever vi ennå at mange ser på dette som ydmykende og kvier seg for å ta kontakt. Et annet problem er at kvinnen ofte har vanskeligheter med selv å kommunisere med sin saksbehandler på sosialkontoret.

Forvaltningsrett

	Antall	Prosent
Klage på trygdevedtak	2	4,2%
Klage på andre forvaltningsvedtak	25	52,1%
Annet	21	43,8%
Totalt	48	100,1%

6. ARVERETT

	Antall	Prosent
Legalarv	313	49,5%
Testament	115	18,2%
Uskifte	62	9,8%
Dødsboskifte	30	4,7%
Odels- og åsetesrett	45	7,1%
Særlig om felles bopel	1	0,2%
Annet	66	10,4%
Totalt	632	99,9%

Spørsmålene vedrørende legalarv knytter seg både til ektefellens arverett, barns pliktdelsarv og legalarvingenes forhold til testament.

Vår erfaring viser at mange tror de må ha advokatbistand for å opprette et gyldig testament. Det er viktig for JURK å opplyse om reglene på dette området.

7. BOLIGRETT

	Antall	Prosent
Den rådsøkende er leietaker	124	49,6%
Den rådsøkende er utleier	36	14,4%
Depositum	1	0,4%
Fast eiendom kjøp/salg	54	21,6%
Annet	35	14,0%
Totalt	250	100%

JURK ønsker fortrinnsvis å hjelpe leietakere, fordi det i hovedsak er disse som har svakest økonomi. De fleste sakene gjelder oppsigelse av leieforhold og dekning av utgifter til den utleide leiligheten.

8. GJELD

	Antall	Prosent
Boliggjeld	19	16,5%
Inkasso	20	17,4%
Gjeldsordning	15	13,0%
Kausjonsansvar	4	3,5%
Regresskrav	11	9,6%
Annet	46	40,0%
Totalt	115	100%

Mange av våre klienter har spørsmål og problemer knyttet til gjeld. Ofte oppstår gjeldsproblemene i forbindelse med oppgjør etter et samlivsbrudd. Eksempler på dette er kvinner som overtar felles gjeld eller kausjonerer for partnerens gjeld. Sammenlignet med 1998 er det en økning på 9,6% på spørsmål om regresskrav i forbindelse med gjeld.

9. ARBEIDSRETT

	Antall	Prosent
Ansettelse (bl a forbigåelser)	37	15,4%
Oppsigelse (evt endringsoppsigelse)	65	27,0%
Avskjedigelse	6	2,5%
Lønnsspørsmål	77	32,0%
Annet	56	23,2%
Totalt	241	100,1%

Under "annet" faller blant annet henvendelser vedrørende fødsels- og svangerskapspermisjon der kvinnen ikke får de rettighetene hun har krav på fra arbeidsgiveren, førtidspensjonering og andre spørsmål knyttet til folketrygdens ytelser.

Vi får også generelle spørsmål om rettigheter etter arbeidsmiljøloven, lovligheten av arbeidskontrakter med videre.

10. RETTSHJELPSRETT

	Antall	Prosent
Info om fri rettshjelp	44	73,3%
Info om bistands- advokatordningen	3	5,0%
Henvist til kontoret for fri rettshjelp	3	5,0%
Annet	10	16,7%
Totalt	60	100%

Over 70% av sakene er spørsmål vedrørende lov om fri rettshjelp. JURK informerer om ordningen, og hjelper til med å undersøke om kvinnen har rett på fri rettshjelp fra staten.

11. FREMMEDRETT/INTERNASJONAL PRIVATRETT

	Antall	Prosent
Oppholdstillatelse	135	64,9%
Arbeidstillatelse	5	2,4%
Familiegjenforening	25	12,0%
Internasjonal privatrett	24	11,5%
Annet	19	9,1%
Totalt	208	99,9%

Innvandrerkvinnegruppa har de siste årene drevet utadrettet virksomhet ovenfor innvandrer miljøene. Målet har vært å nå denne kvinnegruppa med de samme tilbud vi har til resten av landets kvinner: gratis juridisk rådgivning, forebyggende og rettsopplysende arbeid og rettspolitisk engasjement.

Sakene gjelder i det vesentligste oppholdstillatelser, særlig i forbindelse med separasjon og skilsmisse. Mange kvinner får oppholdstillatelse i Norge gjennom familiegjenforeningsreglene, det vil si som "vedheng" til mannens oppholdstillatelse.

I forhold til 1998 har det vært en økning i antall henvendelser vedrørende arbeidstillatelse og familiegjenforening.

Saker om internasjonal privatrett dreier seg ofte om spørsmål om hvilket lands skifteregler som skal gjelde ved separasjon/skilsmisse når partene har tilknytning til flere land. Det kan også gjelde spørsmål om foreldreansvar og samværsrett når foreldrene er av forskjellig nasjonalitet.

Kategorien "Annet" dekker spørsmål som statsborgerskap, besøksvisum o.l.

For mer grundig gjennomgang av Innvandrerkvinnegruppas arbeid, se kapittel IX.

12. FENGSELSRETT

	Antall	Prosent
Søknad om halv tid	6	35,3%
Benådning	2	11,8%
Overføring	3	17,6%
Annet	6	35,3%
Totalt	17	100%

Av statistikken fremgår imidlertid ikke det brede antall saksområder som Fengselsgruppa dekker. Gruppa har også saker innen andre rettsområder som f eks familie-, barne- og arverett, samt en del husleie- og gjeldssaker.

Det har vært en økning på ca 30% i forhold til 1998 på søknad om halv tid. Tall fra 1998 viser at 25% av sakene gjaldt soningsforholdene. I 1999 har vi ikke registrert noen slike forespørsler.

På grunn av våre registreringsrutiner blir antallet spørsmål på fengselsrettens område noe misvisende. Innsatte som sitter inne over en tid har gjerne flere spørsmål underveis i soningen. Dette blir registrert som en sak.

Se forøvrig mer grundig gjennomgang av Fengselsgruppas arbeid under kapittel IX.

KAP VIII

MISHANDLING AV KVINNER OG BARN

1. METODE

Innledningsvis ønskes det å påpekes at for JURK, som er et liketillingstiltak, er det viktige kvinnepolitiske problemstillinger å ta tak i når det gjelder menns vold mot kvinner.

Generelt

Statistikken i det følgende bygger på registrerings skjemaer som saksbehandlerne fyller ut i de sakene der det fremkommer at kvinnen har blitt mishandlet. Vi regner det som sikkert at det er store mørketall her, da mishandling erfaringsmessig er et emne som er vanskelig å snakke om.

Mange kvinner søker vår hjelp for å få vite hvordan de skal få separasjon/skilsmiss. Årsaken til at de ønsker å gå til et slikt skritt kommer som regel ikke frem. Det er derfor svært viktig at saksbehandlerne er oppmerksomme på signaler som tyder på at kvinner har blitt eller blir mishandlet. I slike saker vil kvinnen ofte ha behov for mer informasjon om anmeldelse, krisesentre, erstatning fra gjerningsmannen, statlig erstatning til voldsofre o.l.

IX. I 1999 ble det fylt ut 85 mishandlings skjemaer. Volds- og mishandlingsgruppa fikk 78 nye henvendelser i 1999. Mishandlings skjema kan være fylt ut i saker hvor klienten ikke har henvendt seg i anledning mishandlingen.

Mulige feilkilder

Mishandlings skjemaene er utfylt av saksbehandleren etter de opplysninger som kommer fram under samtalen med den rådsøkende. Dette gjelder også de tilfellene der klienten oppsøker JURK med andre juridiske problemer enn de som er knyttet til mishandling. Saksbehandleren stiller ikke spørsmålene direkte til den rådsøkende. Det medfører at ikke alle spørsmålene på skjemaet blir like godt opplyst og at det for enkelte spørsmål er forholdsvis store mørketall.

2. MISHANDLING

Mishandlers forhold til kvinnen

	Antall	Prosent
Ekte mann	28	25,0%
Samboer	10	8,9%
Eks- samboer eller eks-ektefelle	7	6,3%
Far	11	9,8%
Familiemedlem forøvrig	12	10,7%
Ukjent	7	6,3%
Andre	17	15,2%
Ikke oppgitt	20	17,9%
Totalt	112	100,1%

Her er det totale antallet større enn antall utfylte mishandlingskjemaer, dette betyr at det er flere overgripere i et par av sakene.

Arten av mishandlingen

	Antall	Prosent
Fysisk	38	35,2%
Psykisk	16	14,8%
Begge deler	32	29,6%
Ikke oppgitt	22	20,3%
Totalt	108	99,9%

Åstedet

	Antall	Prosent
Hjemme	33	30,6%
Både i hjemmet og ute	9	8,3%
Annet sted	14	13,0%
Ikke oppgitt	52	48,1%
Totalt	108	100%

Det framgår av tabellen at det ikke er gatevolden som dominerer. De aller fleste kvinnene blir mishandlet i hjemmet. Med dette menes både eget hjem, partenes og foreldrenes hjem.

I de fleste tilfeller er det den samme mishandleren som har forgrepet seg på kvinnen både i og utenfor hjemmet.

Varighet

	Antall	Prosent
Opptil 1 år regelmessig	5	4,6%
Over 1 år	32	29,6%
Engangstilfelle	16	14,8%
Ikke oppgitt	55	50,9%
Totalt	108	99,9%

Tabellen viser at de fleste overgrepene er av en viss varighet, og ikke engangstilfeller. Dette betyr at det enkelte overgrep ofte er en del av et større mishandlingsmønster.

Anmeldelse

	Antall	Prosent
Ikke anmeldt	39	35,8%
Anmeldt *	6	5,5%
Anmeldt, domfellelse	5	4,6%
Anmeldt, saken henlagt	12	11,0%
Anmeldt, saken trukket	1	0,9%
Anmeldt, frifunnet	1	0,9%
Ikke oppgitt	45	41,3%
Totalt	109	100%

* Saker registret som anmeldt angir de saker der saksbehandleren ikke vet resultatet av anmeldelsen, enten fordi saken er under arbeid hos politiet, eller fordi kvinnen ikke har opplyst om sakens utfall.

Tallene viser at under halvparten av kvinnene anmelder forholdet. Dette kan ha sammenheng med at overgriperen i ca 60% av tilfellene er kvinnens

ektemann/partner eller et annet nært familiemedlem. Tar man med overgripere som ikke er ukjente for kvinnen er prosentene over 75%.

Resultatet i en av domfellelsene var forelegg. Det totale antall overgrep er større enn antall utfylte skjemaer. Grunnen til dette er at ved et tilfelle ble saken anmeldt igjen etter først å ha vært henlagt. Antallet henleggelse er høyt i forhold til antall anmeldte saker. Dette er svært uheldig. En domfellelse i vold- og mishandlingssaker vil ofte føles som en bekreftelse på at en blir trodd. JURK opplever at dette er en viktig forutsetning for å bearbeide overgrepene.

Kontakt med andre instanser

	Antall	Prosent
Lege	19	11,4%
Politi	33	19,9%
Støttesenteret mot incest	8	4,8%
Krisesenter	15	9,0%
Psykolog	24	14,5%
Andre	14	8,4%
Ikke kontakt med noen	5	3,0%
Ikke oppgitt	48	28,9%
Totalt	166	99,9%

Kvinnene har gjerne vært i kontakt med flere instanser i hjelpeapparatet. Dette er årsaken til at sluttsammen i tabellen er høyere enn antall utfylte mishandlingsskjemaer. JURK forsøker å gi kvinnene råd med hensyn til hvor de kan få hjelp og støtte til andre problemer foruten det rent juridiske. Vi er også behjelpelige med å følge noen av kvinnene til politiet fordi de er redde for å gå alene.

3. OPPLYSNINGER OM DE MISHANDLEDE

Alder

	Antall	Prosent
Under 20 år	5	4,6%
21 - 30 år	22	20,4%
31 - 40 år	27	25,0%
41 - 50 år	10	9,3%
Over 50 år	10	9,3%
Ikke oppgitt	34	31,5%
Totalt	108	100,1%

Yrke

	Antall	Prosent
Utearbeidende	42	38,9%
Trygdet	13	12,0%
Student/elev	7	6,5%
Hjemmearbeidende	4	3,7%
Ikke oppgitt	42	38,9%
Totalt	108	100%

Bosted

	Antall	Prosent
Oslo	39	36,1%
Akershus	11	10,2%
Østfold	4	3,7%
Vestfold	2	1,9%
Hedmark	2	1,9%
Oppland	1	0,9%
Buskerud	1	0,9%
Møre- og Romsdal	2	1,9%
Vest-Agder	1	0,9%
Aust-Agder	1	0,9%
Rogaland	1	0,9%
Hordaland	2	1,9%
Troms	3	2,8%
Nord-Trøndelag	2	1,9%
Sør-Trøndelag	1	0,9%
Nordland	2	1,9%
Sogn- og Fjordane	1	0,9%
Sverige	1	0,9%
Europa forøvrig	1	0,9%
Ikke oppgitt	30	27,8%
Totalt	108	100,1%

4. KOMMENTARER TIL TABELLENE

Mishandlingen skjer stort sett i hjemmemiljøet, enten hos kvinnen eller hos gjerningsmannen. Dette underbygger tidligere sterke antakelser om at hjemmevolden er utbredt.

De fleste sakene JURK behandlet innenfor dette området i 1999 gjaldt mishandling innenfor etablerte forhold (ekteskap og samboerforhold). Gjerningsmannen var kjent av den mishandlede fra før. Annen forskning på området bekrefter forholdet.

I de fleste tilfellene opplyser kvinnen at mishandlingen pågår over lengre tid. Flere av de som har tatt kontakt med JURK har levd i mishandlingsforhold i en årrekke. Antall saker der mishandlingen har vært et engangstilfelle utgjør kun 14,8 % av saksmengden.

Kvinnene har ofte vært utsatt for vold av grov karakter. Mishandlingen har eksempelvis resultert i blodutredelser, sprekker i huden, svimmelhet, kvalme, utslåtte tenner, nedsatt hørsel, ribbeinsbrudd, uønsket graviditet og HIV-smitte.

I tillegg til de rent fysiske skadene, har mange kvinner fått psykiske problemer av alvorlig art. Mishandling skaper angst og er med på å bryte ned kvinnens selvfølelse. Fysisk mishandling skjer ofte i sammenheng med psykisk mishandling i form av maktdemonstrasjoner, nedsettende snakk og trusler om fysisk vold. Resultatet kan være at kvinnen skammer seg over det som har skjedd, føler seg medskyldig og er redd for å fortelle det til noen.

På grunn av det store antallet "ikke oppgitt" i tabellen over yrker, er det vanskelig å vurdere materialet, men det kan se ut som om arbeidende kvinner er overrepresentert i forhold til JURKs totale klientmasse. Erfaringer fra arbeidet i volds- og mishandlingsgruppa viser at det er mange som opplever mishandlingen så belastende, at de senere blir uføretrygdet.

JURK har også fått henvendelser fra utenlandske kvinner med spørsmål om opphold i Norge på grunnlag av familiegjenforening. JURK opplever at flere menn feilinformerer disse kvinnene om deres rettigheter i Norge, og om faren for å bli sendt ut av landet. Dette bruker mennene ofte som et maktmiddel for å skape frykt og utrygghet hos kvinnen.

Vi har videre fått henvendelse fra norske kvinner som er gift med utenlandske menn. Kvinnene er ofte redde for å miste barna til utlandet dersom de separerer eller skiller seg fra mannen, og holder av den grunn ut i et mishandlingsforhold.

KAP IX

PRINSIPIELT OG FOREBYGGENDE ARBEID

Det prinsipielle og forebyggende arbeidet er en svært viktig del av JURKs arbeid. Arbeidet er todelt. På individuelt plan henvender vi oss til kvinner, da generell rettsinformasjon har en klar forebyggende effekt. På generelt plan rettes art mot myndigheter, da vi ser hvordan lover og regler fungerer i praksis. Utarbeidelse av høringsuttalelser utgjør her en viktig del av arbeidet. Vi henvender oss og gir generell rettsinformasjon til organisasjoner og grupper av kvinner.

Mesteparten av våre bevilgninger er i det vesentligste øremerket saksbehandlingsforhold til det prinsipielle arbeidet må derfor den konkrete saksbehandling prioriteres.

Det prinsipielle arbeidet bygger på de erfaringer vi gjør gjennom saksbehandlingen. Hvilken type prinsipielt arbeid som til enhver tid utføres, avhenger også av henvendelser utenfra; fra offentlige instanser, interesseorganisasjoner, krisesentre og enkeltpersoner.

Det prinsipielle arbeidet foregår i JURKs tverrgrupper. Tverrgruppene arbeider kvinnepolitisk innenfor bestemte rettsområder. JURK består av fire faste tverrgrupper: Fengselsgruppa, Innvandrerkvinnegruppa, Volds- og mishandlingsgruppa og Prinsipiell gruppe. I tillegg opprettes egne grupper i forbindelse med særskilte prosjekter.

Rettspolitisk gruppe (RPG) samordner det prinsipielle og rettspolitiske arbeidet utføres i tverrgruppene.

I det følgende gis en oversikt over det prinsipielle arbeidet som ble gjort i 1995

1. FENGSELSGRUPPA

Generelt om gruppas arbeid

Fangselsgruppas formål er å gi juridisk bistand til de innsatte på Bredtveit fengsel og sikringsanstalt (heretter Bredtveit), samt øke de kvinnelige innsattes kunnskap om sine juridiske rettigheter. Vi gir råd i konkrete juridiske spørsmål og informerer om juridiske temaer som de innsatte er opptatt av. Det gis dessuten generell rettsinformasjon for å belyse de kvinnelige innsattes rettsstilling.

Fengselsgruppen har i 1999 bestått av 4 medarbeidere.

Informasjonsarbeidet på Bredtveit

Vi sender jevnlig plakater og foldere til fengselet om JURKs virksomhet og om hva vi kan bistå de innsatte med. Vi har også en folder på engelsk, for å gjøre oss mer tilgjengelig for utenlandske statsborgere. Det ble delt ut foldere til de innsatte i fengselet. I tillegg ble det lagt ut foldere på biblioteket samt på hver enkelt avdeling.

En informasjonsperm om JURK er lagt ut på biblioteket på Bredtveit. Permen inneholder blant annet flere av JURKs brosjyrer, som gir informasjon om ulike rettsområder som er av betydning for kvinnelige innsatte.

Det er også oppslag på avdelingene i fengselet over hvilke datoer vi har klientmottak.

Klientmottak - saksbehandling

To saksbehandlere har klientmottak i fengselet annenhver onsdag.

Fremmøtet på klientmottaket var lavt i begynnelsen av begge semestrene. Dette tok seg imidlertid opp på slutten av semestrene.

Vi får forskjellige spørsmål på mange rettsområder.

Gruppen får generelle spørsmål vedrørende innsattes rettigheter i fengselet som f.eks. reglene om refs, erstatning for tapte eiendeler i fengselet, legetilsyn og om fratrekk i soningstid.

Mange av de innsatte synes det er vanskelig å formulere seg skriftlig. Av den grunn ønsker de ofte at vi skal skrive søknader på deres vegne. Dette gjelder særlig permisjonssøknader eller søknad om overføring til et annet fengsel.

Vi har også fått henvendelser vedrørende politivold.

Det har også vært behov for rettsinformasjon for innsatte som er varetektsfengslet. Mange av disse gir uttrykk for at de har liten kontakt med sin advokat og således få muligheter til å få svar på sine spørsmål.

Spørsmål vedrørende bolig er ofte aktuelt. Gruppen har blant annet hatt saker vedrørende fravikelse av fast eiendom, panterett, samt forskjellige spørsmål knyttet til kommunale boliger.

Det er også et faktum at mange av de innsatte har vært utsatt for overgrep. I den forbindelse får vi spørsmål vedrørende voldsoffer og billighetserstatning.

Noen av de innsatte ønsker hjelp til å søke om gjeldsordning mens de soner. Mange av de innsatte ved Bredtvet er dømt for vinningsforbrytelser og skylder ofte

store erstatningssummer til ofrene. I tillegg har de innsatte ofte gjeld til f eks bank og myndigheter. Det vil være av vesentlig betydning for mange å etablere en gjeldsordning. Ordnete økonomiske forhold kan også være avgjørende for en positiv utviklingen etter løslatelsen.

En del av kvinnene har barn. Det er derfor naturlig at vi får en del spørsmål vedrørende barnevern, samværsrett o l. I motsetning til de mannlige innsatte har kvinnene sjelden noen som kan ta seg av hjem og barn mens de selv soner. Barn blir derfor ofte tatt hånd om av barnevernet, og ofte plassert i fosterhjem i kortere eller lengre perioder. Dette fører til at kvinnelige innsatte i større grad enn mannlige har spørsmål og bekymringer vedrørende barn både under og etter endt soning. Mange av kvinnene har vanskeligheter med å få tilbakeført barna etter avsluttet soning.

Det er et økende antall utenlandske klienter på Bredtveit. Som en følge av dette i vi endel spørsmål om det norske regelverk vedrørende utlevering, utvisning og varetektsfengsling.

De innsatte har også spørsmål innenfor andre rettsområder, slik som f eks familierett, arverett, trygderett og sosialrett.

Rettsinformasjon

Gruppen gir generell rettsinformasjon til kvinnelige innsatte. Ved å øke de innsatte kunnskap om deres juridiske rettigheter, vil kvinnene bedre kunne orientere seg i lovverket for å hindre og avhjelpe juridiske problemer. Erfaringsmessig virker denne type informasjon opplysende og forebyggende.

Prinsipielt arbeid

Fengselsgruppa sendte våren 1999 ut en spørreundersøkelse om arbeids- og undervisningstilbudet for kvinner i norske fengsler. Spørreundersøkelsen ble sendt til Bredtveit fengsel- og sikringsanstalt samt til Fredrikstad kretsfengsel. Bakgrunner for utsendelsen var en artikkel som skulle skrives om dette temaet. I denne forbindelse trengte vi bakgrunnsmateriale. Fra Fredrikstad fikk vi ca 20 svar. Responsen fra Bredtveit var svært dårlig.

Spørreundersøkelsen ble i høstsemesteret sendt til Drammen kretsfengsel og Bergen landsfengsel. Vi mottok svar fra alle kvinnelige innsatte i disse fengslene. Problemet i forhold til undersøkelsen er at det ikke sitter så mange kvinner i disse fengslene. Det er Bredtveit som har den klart største andelen av kvinnelige innsatte. Som bakgrunnsmateriale for en artikkel ble dette derfor noe tynt. Vi henvendte oss på nytt til Bredtveit uten at dette resulterte i flere svar.

På bakgrunn av det ovenfor nevnte er det ikke skrevet noen artikkel. Da dette er av stor interesse for JURK å kartlegge, vil fengselsgruppen vurdere eventuelle andre metoder for finne dekkende bakgrunnsmateriale.

To av gruppas medlemmer deltok på et møte i regi av Forening for Norsk Kriminalreform (KROM) i mars 1999. Deltalerne fra JURK holdt et lite innlegg om fengselsgruppas arbeid.

Opplæring

Intern skolering

Som en del av skoleringen av medarbeiderne, har eksterne foredragsholdere holdt foredrag om fengselsvesenet og om kvinnelige innsattes soningsforhold. I høst hadde vi bl a besøk av Toril Flatseth fra Fengselsstyret.

Omvisning i fengselet

Fengselsgruppa har vært på omvisning på Bredtveit både på våren og høsten 1999. Dette er en viktig del av opplæringen av de nye medlemmene i fengselsgruppen. De får et innblikk i hvordan fengslet fungerer, før de skal ha klientmottak. Under omvisningen fikk vi bl a se arbeidsstua, skolen og biblioteket. Vi ble også vist rundt på de ulike avdelingene.

Seminarer

Fengselsgruppa deltok med to representanter på Synnseterseminaret i regi av KROM 7. januar til 10. januar 1999. Hovedtemaet var narkotikakontroll i fengslene. Seminaret ga god innsikt i kriminalomsorgen generelt, med innlegg og foredrag av personer fra fagmiljøet, innsatte og deres pårørende. Det ble utarbeidet en rapport fra seminaret. Økonomisk støtte til dette seminaret ble gitt av Lovsamlingsfondet.

KROM arrangerer også månedlige seminarer. Gruppa har deltatt på de aller fleste av disse. Det er viktig for oss å holde oss rettspolitisk orientert. Det har bl a vært møter vedrørende utlendinger i fengsel og soning etter Fengselslovens § 12, som er soning i behandlingsinstitusjon.

Fengselsgruppa, representert ved to medarbeidere, deltok på Kriminalpolitisk konferanse på Sundvollen på Hønefoss den 26. og 27. oktober 1999. Hovedtemaet var «Kriminalomsorg i endring - kompetanse - rolleutvikling - rehabilitering». JURK søkte eksternt om støtte for å kunne delta på denne konferansen.

2. VOLDS OG MISHANDLINGSGRUPPA

Generelt om gruppas arbeid

Gruppa gir veiledning om rettshjelp til kvinner som er eller har vært utsatt for mishandling, voldtekt, incest eller andre overgrep. Det gjelder såvel psykisk som fysisk mishandling. Sakene er generelt meget omfattende og tidkrevende.

Gruppas målsetting er å nå ut med generell rettsinformasjon om mishandlede kvinners rettstilling. I den forbindelse er det viktig å profilere gruppas arbeid for å nå de kvinner som har behov for JURKs bistand på området.

Volds- og mishandlingsgruppa hadde våren og høsten 1999 4 medarbeidere.

Saksbehandling

Generelt

Karakteristisk for alle volds- og mishandlingssakene er at de går over lang tid, slik at flere saksbehandlere er involvert i den enkelte sak. Dette er meget uheldig men skyldes som nevnt at de fleste av disse sakene er tidkrevende. Dette gjelder særlig søknader om statlig voldsoffer- og billighetserstatning.

Innhenting av dokumentasjon til erstatningssøknader er ofte vanskelig. Problemene er spesielt store når det gjelder innhenting av dokumentasjon for overgrep som ligger langt tilbake i tid. Det kan by på problemer å hente ut informasjon fra dataregistre. Enkelte steder er all informasjon før 1986 slettet. En del krisesentre kan ikke dokumentere at en kvinne har oppholdt seg der fordi de ikke fører lister over brukerne. Det samme problemet merkes også når det gjelder støttesentre mot incest.

Disse forholdene kan gjøre det svært vanskelig å dokumentere overgrep som ligger noe tilbake i tid. Det er vanskelig å få innvilget erstatning fra staten dersom overgrepene i liten grad lar seg dokumentere. Et annet problem er at leger og terapeuter bruker svært lang tid på å svare på våre henvendelser vedrørende dokumentasjoner som kan gi en indikasjon på at overgrep har skjedd. Mye tid og ressurser brukes til å purre på våre henvendelser.

JURK synes å se en tendens til at flere og flere offentlige sykehus har begynt å ta betaling for skriving av legeerklæringer. Beløpet må betales av våre klienter, og ligger vanligvis mellom kr 1 000 til kr 2 000. Dette er en svært uheldig utvikling. Lege- og psykologerklæringer er ofte avgjørende dokumenter i en søknad om statlig erstatning. Ubemidlede mishandlede vil derfor ikke ha en reell mulighet til å oppnå erstatning.

Kvinner henvender seg til JURK for å få hjelp til å løse ulike problemer. Under samtalen kan det etterhvert fremkomme at hun har vært utsatt for seksuelle

overgrep eller annen mishandling. Vi synes det er viktig å fange opp signaler om at det har skjedd slike overgrep. Se forøvrig eget kapittel om vold og mishandling.

Mange kvinner er i tvil om de skal anmelde overgrep. I denne forbindelse ønsker ofte de rådsøkende informasjon om ordningen med bistandsadvokat. Vi har derfor en del rådgivnings- og henvisningssaker.

Foruten de sakene gruppa har i arbeid, mottok volds- og mishandlingsgruppen 78 nye saker i løpet av 1999.

Voldsoffer- og billighetserstatningssøknader

Kvinner trenger støtte og tett oppfølging for å komme igjennom den prosessen det er å sende en erstatningssøknad. Vi opplever at disse kvinnene ofte kommer styrket ut av prosessen og lettere kan ta fatt på hverdagen igjen. Noen av sakene inneholder lite juss. Rollen som medmenneske er ofte like viktig som det å gi ren juridisk bistand.

Rettsinformasjon

Gruppa ferdigstilte i 1999 brosjyren «Seksuelt misbrukte barns rettsstilling». Arbeidet med brosjyren er finansiert med støtte fra Oslo kommunes frivillighetsmidler.

I 1999 skrev også gruppen brosjyren «Erstatning fra staten». Denne brosjyren tar for seg bl a hvilke skader som omfattes og vilkår som må være oppfylt for at man skal kunne få innvilget erstatning fra staten.

Når man søker om erstatning fra staten er egenerklæringen en viktig del av dokumentasjonen som følger søknaden. Volds- og mishandlingsgruppa har laget en liste over momenter som kan være til hjelp for de rådsøkende til denne egenerklæringen. Dette er ment som en veiledning for de som er usikre på hva som bør være med i erklæringen. Den kan følgelig ikke betraktes som en uttømmende liste over momenter.

Prinsipielt arbeid

Gruppa har holdt foredrag for Opplæringsetaten i Oslo Kommune. Foredraget er rettet mot de som arbeider med voldsofre, overgripere og prostituerte. Temaet for foredraget var «Proessen fra anmeldelse til rettssak, samt erstatning fra staten».

Skolering

Tom Storm Olsen fra sedelighetsavsnittet ved Oslo Politikammer holdt i mars 1999 foredrag vedrørende avhør av fornærmede.

Vi var på besøk på Dixi Ressurssenter for voldtatte kvinner 27. april 1999. Dette er et godt tilbud for kvinner som har vært utsatt for voldtekt. Ressurssenteret har blant annet samtalegrupper, egen internettside og telefonvakt en gang i uken. Det kan

være aktuelt for JURK å henvise klienter som nylig har blitt utsatt for overgrep til Dixi.

Høsten 1999 var Volds- og mishandlingsgruppen på besøk ved sedelighetsavsnitt ved Oslo Politikammer. Her fikk vi en omvisning i etatens lokaler av politiavdelingssjef Tore Nyberget. Vi var blant annet på rommet hvor fornærmede blir avhørt av politiet. Dette var interessant og lærerikt. Mange av klientene er usikre på hva som skjer i en anmeldelsessituasjon. Nå kan vi forberede dem mer på de videre må det sies at det har en verdi i seg selv at gruppa vet hva som skjer på politistasjonen ved en anmeldelse.

Gruppa hadde også et besøk på Voldtekstmottaket ved Oslo Legevakt. Hele gruppa satt igjen med et veldig positivt inntrykk. De som arbeider der har ulike utdannelse, noe som medfører mangfoldig kunnskap. Tilbudet de voldtatte får fra Voldtekstmottaket er meget bra. Det tilbys blant annet flere samtaler med den voldtatte, den voldtattes familie etc. Videre har de tilbud om oppfølgingssamtaler over en lengre periode. Voldtekstmottaket er (med dets omfattende tilbud) desverre det eneste av sitt slag i Norge.

I november 1999 holdt ansatte ved Akerselva barnevernkontor et foredrag vedrørende barnevernets håndtering av bekymringsmeldinger, hvilke problemstillinger dette reiser, samt videre saksgang i denne forbindelse. Foredragsholderne var veldig nyanserte og ga et godt innblikk i hvordan de arbeidet.

3. PRINSIPIELL GRUPPE

Generelt om gruppas arbeid

Gruppas arbeid består i drive prinsipielt og forebyggende arbeid samt å gi generell rettsinformasjon til kvinner.

Et av gruppens formål er å bevisstgjøre kvinner om deres juridiske rettigheter. JURKs saksmateriale viser at kvinner ofte har mangelfull eller feilaktig informasjon om sin rettslige stilling. Gjennom vår rettsinformasjon ønsker vi å forebygge konflikter.

Det prinsipielle arbeidet drives ved å rette henvendelser til ulike organisasjoner og instanser. Gjennom det rettspolitiske arbeidet ønsker JURK å nå ut med kunnskap og erfaringer som er tilegnet gjennom vår saksbehandling.

Gruppen besto av 4 medarbeidere i 1999.

Rettsinformasjon

Skoleprosjekt

Prinsipiell gruppe henvender seg hvert semester til videregående skoler i Oslo hvor vi gir tilbud om vårt skoleprosjekt. Prosjektet gjennomføres ved at medlemmer i Prinsipiell gruppe informerer om JURKs arbeid og oppfordrer til diskusjoner i klassene om ulike juridiske temaer. For skoleprosjektene benyttes et eget hefte som JURK har utarbeidet. Temaet er likestilling. Oppgavene i heftet berører likestilling på områdene arbeidsrett, arverett, trygderett og familierett. Gruppen har i år revidert veiledningen til heftet på rettsområdene arv og familie, og har av denne grunn konsentrert seg mest om disse emnene på foredragene. Vi legger vekt på å belyse forskjellen mellom teori og praksis på rettsområder elevene vil komme i kontakt med.

I år har gruppen holdt fire foredrag/kurs på forskjellige videregående skoler i Oslo.

Erfaringene fra skoleprosjektene er gode, og vi får positiv tilbakemelding fra skolene vi har besøkt.

Sammen med Innvandrekvinnegruppen har Prinsipiell gruppe utarbeidet et skoleprosjekt rettet mot innvandrerkvinner på voksenopplæringskurs som tar sikte på å informere innvandrerkvinner om deres rettigheter og plikter i det norske samfunnet. Se forøvrig under punkt 4 om Innvandrekvinnegruppen.

OFO Prosjekt

Oppfølgingsordningen for enslige forsørgere på overgangsstønad (OFO). JURK ble våren 1998 kontaktet av fylkestyngdekantoret for Oslo og Akershus med forespørsel om foredragsvirksomhet for både OFO ledere ved de enkelte trygdekantorene og OFO kantorenes brukere. Foredragene gir en oversikt over sentrale regler innen barnerett, separasjon og skilsmisse, ugift samliv og arv, med hovedvekt på enslige forørgeres rettsstilling. Gruppen holdt fem foredrag for OFO ledere og brukere i 1999. OFO-prosjektet har tatt mye av denne gruppens arbeid våren 1999. Det er laget overheads til foredragene for å gjøre disse mer pedagogiske og lettfattelige. I forbindelse med dette prosjektet har gruppen også revidert JURKs brosjyre «Enslige forsørgeres rettsstilling». Brosjyren heter nå «Småbarnsforeldres rettsstilling» og ble ferdigstillt i 1999. Prosjektet er finansiert av helse- og sosialdepartementet.

Artikler

I likhet med tidligere år er det skrevet artikler til JURKs faste spalte i Kvinnejournalen. Tema for artiklene har vært «Generelt om kontantstøtteordningen», «Særdomstol i barnefordelingssaker», «Samboeres rettsstilling» og «Forslag til endringer i barnebidragsregelverket».

Det er også skrevet en artikkel i Justine som er medlemsbladet for Norske kvinnelige juristers forening. Artikkelen var skrevet på bakgrunn av stortingsmeldingen om fri rettshjelp.

Kritisk Juss er tidsskriftet til Rettspolitisk forening. I dette tidsskrift ble det i 1999 skrevet en artikkel om kriminalisering av horekunder.

Rettspolitisk arbeid

Høringer og andre uttalelser

Prinsipiell gruppe har i 1999 skrevet høringsuttalelse til NOU 1998:17 «Barnefordelingssaker - avgjørelsesorgan, saksbehandlingsregler og delt bosted». JURK gikk bl a inn for å opprette en særdomstol i barnefordelingssaker.

Det er også skrevet en høringsuttalelse til NOU 1999:25 «Samboere og samfunnet». JURK var enig i flere av forslagene bl a om tilnærmingen mellom ektefellers og samboeres rettstilstand.

Prinsipiell gruppe kom med en uttalelse til høringsnotatet «Endringer i barnebidragsregelverket». JURK mener at forlaget som det fremstår vil øke likestillingen mellom kjønnene. Da reglene er tildels kompliserte, er JURK imidlertid kritiske til den praktiske gjennomføringen av en slik ordning.

Videre har gruppen kommet med innspill til Stortingsmeldingen om fri rettshjelp. I dette innspillet fremhevet vi hvilke svakheter dagens ordning har sett i forhold til kvinners stilling, og forslag til hvordan ordningen kan bedres.

JURK har mottatt høringer som prinsipiell gruppe har sett seg nødt til å avvise. Grunnen til dette er at de er vurdert til å være utenfor JURKs kompetanse område, eller at det ikke har vært ressurser i organisasjonen til å skrive disse.

Brosjyrer

Gruppen har foruten å revidert «Småbarnsforeldres rettstilling» også foretatt en total revidering av vår brosjyre «Ugift samliv».

Annet arbeid

Jurkebulletin

Jurkebulletinen er et informasjonsskriv om situasjonen på JURK. Dette skriv blir sendt ut til alle tidligere jurkere som registrert i Jurkenettverket. Prinsipiell gruppe har ansvaret for utgivelsen som er en gang i semesteret.

4. INNVANDRERKVINNEGRUPPA

Generelt om gruppas arbeid

Hovedformålet til gruppa er å nå ut til innvandrerkvinner med informasjon om deres juridiske rettigheter. Vi mener de har et særlig behov for den rådgivning vi kan tilby. Innvandrergruppa arbeider med konkret saksbehandling, generelt rettsopplysende arbeid og rettspolitisk virksomhet.

Innvandrerkvinnegruppa bestod i 1999 av fire medarbeidere.

Saksbehandling - sakstype

Et overveiende antall saker dreier seg om oppholdstillatelse for kvinnen selv og hennes eventuelle barn. Ofte er kvinnens oppholdstillatelse knyttet til ektefellens, enten ved at hun er gift med en norsk borger eller med en utenlandsk statsborger som har oppholdstillatelse i Norge. Dersom ekteskapet blir oppløst eller partene flytter fra hverandre før det har gått tre år, medfører dette som oftest at kvinnen ikke

lenger har rett til å oppholde seg i Norge.

Dersom kvinnen kan bevise at det har vært mishandling i ekteskapet, kan hun få opphold på selvstendig grunnlag selv om hun ikke har vært i landet i tre år. Innvandrerkvinnegruppa har merket en økning i denne type mishandlingsaker.

I tillegg har vi også endel spørsmål fra norske kvinner om oppholdstillatelse for deres utenlandske ektemenn eller samboere. Kvinner som har vært samboende eller gift med utenlandske statsborgere, har ofte spørsmål om oppholdstillatelse for den tidligere ektefelle/samboeren, skifteoppgjør, foreldreansvar og samværsrett.

Innvandrerkvinnegruppa behandler spørsmål om internasjonal privatrett. Når forholdet er knyttet til flere land, kan det oppstå spørsmål om hvilket lands rett som skal legges til grunn. Vi har i de senere år merket en økning i slike lovvalgssaker.

Tilrettelegging av arbeidet

Mange av de rådsøkende har meget begrensede norskkunnskaper. Dette vanskeliggjør arbeidet. Da JURK ikke har midler til å betale for tolketjenester må klientene ofte selv ordne med tolk. Mange finner dette naturlig nok vanskelig. Dette gjelder særlig for de klienter som mangler eller har et lite sosialt nettverk. Erfaringsmessig benytter mange familie eller venner som tolk. I noen prekære situasjoner hender det dessverre at barn må opptre som tolk.

Generell rettsinformasjon - informasjonsarbeid - prosjekter

Innvandrerkvinnemiljøer er generelt svært lukket og vanskelig å komme i kontakt med. Vi jobber derfor fortsatt med å nå ut til denne gruppen. Der innvandrerkvinner ferdes har vi forsøkt å legge ut informasjon om JURK. Vi ser at endel innvandrerkvinner ikke behersker norsk selv om de har bodd i Norge i flere år. JURKs informasjonsfolder er derfor oversatt til ulike språk; engelsk, tyrkisk, serbo-kroatisk, arabisk, spansk og urdu.

Skoleprosjektet

I samarbeid med prinsipiell gruppe er det utarbeidet et foredrag som tar for seg generell familie-, barne- og arverett, samt utlendingsrett. Det ble sendt ut forespørsler til kvinneundervisninger i Oslo om det var interesse for denne type skolering. Responser har vært positiv, og JURK har i 1999 holdt seks foredrag på forskjellige undervisningssteder. Klassene består av kvinner fra ulike nasjonaliteter med varierte norskkunnskaper, slik at foredragene ofte blir oversatt av tolk. For JURK er dette en god anledning til å gi informasjon til en gruppe kvinner som er vanskelig å nå ut til. JURKs foredrag kommer etter norskundervisningen. Et eget debatthefte til bruk i skoleprosjektet ble utarbeidet av JURK i 1997.

Etter foredragene har medarbeiderne fra JURK åpnet for saksmottak på undervisningsstedet.

Tilbakemeldingene fra prosjektene har vært ubetinget positive. Det er et stort behov for informasjon til innvandrerkvinner om deres rettigheter og plikter i Norge.

Naboskapet

Innvandrerkvinnegruppa ble høsten 1999 invitert til Naboskapet. Naboskapet er et kommunalt prosjekt i bydelen Sagene / Torshov. Det ble holdt et seminar over flere dager hvor norske kvinner og kvinner med innvandrerbakgrunn deltok. Temaet var familiens utfordring med hensyn til hvordan de best kan hjelpe sine barn med å integreres i det norske samfunnet. JURK holdt foredrag om oppholdstillatelse på grunnlag av familiegjenforening. JURK har fått positive tilbakemeldinger på dette.

Prosjektet «Innvandrerkvinner - kjønn, kultur og kommunikasjon»

Ellen Heiberg Thomsen som er ansatt ved kvinneretten, Universitetet i Oslo arbeider med forskningsprosjektet «Innvandrerkvinner - kjønn, kultur og kommunikasjon». Ellen Heiberg Thomsen bygger sitt prosjekt på en hypotese om at innvandrerkvinner i liten grad benytter rettsapparatet for å få løst sine problemer.

Introdusering av megling som en alternativ konfliktløsningsmetode kan resultere i at kvinner med innvandrerbakgrunn løfter sin konflikter ut av den private sfære. Ellen Heiberg Thomsen er av den oppfatning at mekling er en mer kvinnevennlig måte å løse konflikter på. Målsettingen med meklingen er å nå frem til minnelige løsninger som partene skal kunne leve med.

Konfliktrådene i Oslo og JURK deltar i dette prosjektet. JURK skal delta i den utstrekning at vi skal henvise saker til konfliktrådene der hvor vi anser saken som

egnet for mekling. Forutsetningen er at det ikke er kommet til enighet i saken og at kvinnen ønsker at hennes sak skal inn til mekling. Mekling blir altså som et alternativ til domstolsbehandling. Videre er det et vilkår at hennes motpart samtykker til mekling.

Dette samarbeidet ble inngått i 1997. Det er imidlertid først i løpet av høsten 1999 at samarbeidet har fått klarere rammer. Prosjektet skal evalueres våren 2000.

Rettspolitisk arbeid

Høringer

I løpet av 1999 skrev innvandrerkvinnegruppa en høring angående en klargjøring og utvidelse av begrepet «familiemedlem» i utlendingsloven og tilhørende forskrift. Gruppa skrev også en høring vedrørende en oppmykning av bestemmelsene om arbeidstillatelse for utlendinger. Det ble også skrevet en høring i forbindelse med et utkast til forskrifter til Passloven. Forslag til forskrift om unntak fra Fvl. § 28 (klageadgang) i saker om dekning av advokatutgifter ved Senter mot Etnisk Diskriminering ble også skrevet.

Andre uttalelser samt artikler

Innvandrerkvinnegruppa har fulgt opp med synspunkter angående Utlendingsdirektoratets retningslinjer i tilknytning til utlendingsforskriftens § 37 (6). Denne bestemmelsen regulerer mishandlede innvandrerkvinners rett til oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag i Norge.

Artikkel i tidsskriftet MIRA

MIRA er et ressurscenter for innvandrerkvinner. Gruppa har skrevet en artikkel i dette tidsskriftet om vår organisasjon og om innvandrerkvinnegruppas arbeid.

Kinaprojektet

Institutt for Menneskerettigheter var sommeren 1999 vertskap for en delegasjon av kvinner fra Kina. Disse kvinnene arbeider for å bedre kinesiske kvinners rettstilling. Delegasjonen hadde deltatt på Kvinnekonferansen i Tromsø før de ankom Oslo. Etter forespørsel fra vertskapet holdt innvandrergruppa et foredrag for delegasjonen. Det ble holdt en presentasjon av JURK.

Brosjyrer

Brosjyren «Innvandrerkvinnens rettstilling» ble ferdigstilt i 1999. Den inneholder informasjon om det norske regelverket som ofte berører innvandrerkvinner samt om utlendingsrett.

Opplæring

Som ledd i den interne skoleringen av innvandrerkvinnegruppa, har eksterne foredragsholdere gitt opplæring om utlendingsloven og tilhørende forskrift. Gruppa har også fått skolering om den statlige fri rettshjelpsordningen i utlendingsaker.

Innvandrerkvinnegruppa har også i 1999 deltatt på JUSS-BUSS sin internopplæring vedrørende utlendingsrett.

Gruppa deltok også på lanseringsseminaret for Senter mot Etnisk Diskriminering i februar 1999. Senteret har som oppgave å kartlegge omfanget av diskriminering i Norge, og dessuten å yte rettshjelp til personer som føler seg diskriminert på grunn av trosbekjennelse, rase, hufarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse. Ulike organisasjoner fra inn - og utland var invitert til seminaret.

5. RETTSPOLITISK GRUPPE (RPG)

Generelt

RPG har ansvaret for å koordinere det rettspolitiske arbeidet som foregår i tverrgruppene. Høringsuttalelser og andre offisielle uttalelser fra JURK godkjennes i RPG. RPG er også ansvarlig for den interne skoleringen på JURK.

Arbeidsoppgavene for medlemmene blir følgelig i all hovedsak å skolere seg, vurdere, korrigere og komme med tilbakemelding på høringsuttalelser som er utarbeidet i de ulike tverrgruppene.

RPG består av en representant fra hver av tverrgruppene, samt daglig leder. Dette er saksbehandlere som er i sitt andre semester på JURK.

Internskolering

RPG organiserer foredragslunsjer med eksterne forelesere på ulike faglige områder. Hvilke emner som velges hvert semester avgjøres etter en vurdering av hvilke områder JURK har behov for å styrke sin kompetanse. Foredragslunsjene er en nødvendig forutsetning for at JURK til enhver tid skal kunne yte kvalifisert rettshjelp. For nærmere informasjon om foredragslunsjene, se under punktet om internskolering.

Jurketidende er en samling av brev utarbeidet av tidligere saksbehandlere, som inneholder viktig informasjon av rettslig eller praktisk art. Jurketidende har en viktig funksjon i overføringen av kunnskap fra gamle til nye medarbeidere på JURK og er en forutsetning for å bevare kontinuiteten i organisasjonen. RPG gjennomgår og godkjenner innkomne forslag til Jurketidende.

Oversikt over høringsuttalelser utarbeidet av JURK i 1999

- Forslag til en klargjøring og utvidelse av begrepet «familie medlem» i utlendingsloven og tilhørende forskrift.
- Endringer vedrørende en oppmykning av bestemmelsene om arbeidstillatelse for utlendinger.
- Høring om utkast til forskrifter i medhold av lov av 19. juni 1997 nr 82 (Passloven).
- Forslag til forskrift om unntak fra Fvl. § 28 (klageadgang) i saker om dekning av advokatutgifter ved Senter mot etnisk diskriminering.
- Innspill til stortingsmeldingen om fri rettshjelp.
- Høringsuttalelse vedrørende NOU 1999:25 Samboere og samfunnet.
- Forslag til endring av barnebidragsregelverket og forskotteringsordningen m. v.
- Høringsuttalelse vedrørende barnefordelingssaker - avgjørelsesorgan, saksbehandlingsregler og delt bosted.

6. STUDIETURGRUPPA

Generelt om gruppas arbeid

JURK prøver hvert år å arrangere en studietur i vårsemesteret. Formålet er flerdelt. Vi ønsker å spre kunnskap om vår egen organisasjon og få informasjon om hvordan kvinneorganisasjoner i andre land arbeider. Videre ønsker vi å skaffe oss kunnskap om kvinners rettsstilling i andre land og generell informasjon om rettsstillingen på områder som er relevante for vårt arbeid.

Våren 1999 besto studieturgruppa av 10 medlemmer. Det var tiltenkt å få til en studietur til Sør-Afrika. På et møte i april 1999 ble det enstemmig vedtatt at JURK måtte kansellere dette prosjektet. Begrunnelsen for dette var manglende økonomi og kapasitet. JURK har i 1999 vært færre saksbehandlere enn ønskelig. En studietur innebærer mye arbeid, både i for - og etterkant av turen (opprettelse av program, pengesøknader, rapportskrivning o l). Etter en vurdering kom vi til at vi ikke hadde kapasitet til å gjennomføre dette prosjektet uten at det ville komme på bekostning av vårt ordinære arbeide.

7. PROSJEKTER

Generelt

I tillegg til saksbehandlingen og partsrepresentasjon i konkrete saker, står JURK for et bredt informasjonsarbeid. Utarbeidelse av brosjyremateriell er en viktig del av dette arbeidet, og vår erfaring er at vi på denne måten kan nå ut til flere kvinner. JURK arbeider under prinsippet om «hjelp til selvhjelp». Bruken av brosjyrer gjør klientene bedre i stand til å orientere seg om sin rettsstilling og fremme sine rettigheter. Mange kvinner ønsker vår bistand etter at en tvist har oppstått. Informasjon har i så måte en klar forebyggende effekt, og mange konflikter blir mindre ressurskrevende når det eksisterer lettfattelig informasjon i form av brosjyremateriell. Dette vil også lette presset på rettsapparatet og på offentlige kontorer.

Da de ordinære driftsmidler i det vesentligste er forbeholdt konkret saksbehandling, søkes det om ekstern støtte til brosjyreprosjekter.

Årets prosjekter

Samboerkontrakt

JURK startet i 1998 med å utarbeide en standardisert samboerkontrakt. Denne ble ferdigstilt i 1999. Bakgrunnen for dette er at JURK stadig får henvendelser fra kvinner med spørsmål om det finnes en standardkontrakt for samboere. Da kontrakten er kostbar å få trykket opp må dessverre de rådsøkende betale kr 60 for denne kontrakten.

Ugift samliv

Brosjyren er fullstendig revidert. Det var to nedtrappere som startet på dette prosjektet som et nedtrapperprosjekt i 1998. Brosjyren ble ferdigstilt i 1999.

Innvandrerkvinnens rettstilling

Arbeidet med å omarbeide og oppdatere den norske utgaven av brosjyren startet i 1998. Denne ble ferdigstilt i 1999.

Skoleprosjekt for innvandrerkvinner på voksenopplæringskurs

Våren 1997 startet arbeidet med å utarbeide et eget skoleprosjekt for innvandrerkvinner på voksenopplæringskurs i norsk. Prosjektet er meget etterspurt. Et eget debattheft til bruk i klassene ble derfor laget høsten 1997. Skoleprosjektet har vært fulgt opp også i 1999. Se mer om prosjektet under punkt 4 om Innvandrerkvinnegruppas arbeid.

Seksuelt misbrukte barns rettsstilling

Denne brosjyren ble ferdigstilt i 1999. Brosjyren er finansiert med støtte fra Barne- og familiedepartementet og fra Oslo Kommune.

Småbarnsforeldres rettsstilling

Det er i 1999 utarbeidet en brosjyre som tar for seg småbarnsforeldres rettigheter og herunder i særdeleshet enslige forsørgeres rettsstilling. Prosjektet er finansiert med støtte fra Sosial- og helsedepartementet.

Erstatning fra staten

JURK utarbeidet i 1999 en brosjyre om voldsoffer- og billighetserstatning fra staten. Brosjyren omhandler bl a hvilke vilkår som må være oppfylt for at man kan få tilkjent erstatning og hvilke type skader som omfattes av ordningen.

Oppfølgingsordningen for enslige forsørgere (OFO)

Kursvirksomhet for lederne og brukerne av OFO kontorene. Prosjektet støttes økonomisk av Sosial- og helsedepartementet.

RadiOrakel

JURK har i 1999 inngått et samarbeid med RadiOrakel. Det er meningen at JURK skal ha fast sendetid hvor aktuelle juridiske problemstillinger vil bli tatt opp.

Jurkebulletin

I forlengelsen av arbeidet med nettverket skal det en gang i semesteret sendes ut Jurkebulletin til alle som er registrert i arkivet. Bulletinen skal inneholde informasjon om situasjonen i JURK, om arbeidet som drives o l. Den første Jurkebulletinen ble sendt ut i desember 1997.

8. FELLESSEMINARET

Generelt

Hvert år arrangeres fellesseminar for alle studentrettshjelpstiltakene i landet; Jussformidlingen, JussHjelpe, StudentJussHjelpe, Juss-Buss og JURK.

På seminaret blir sentrale juridiske emner og problemstillinger tatt opp og diskutert. Hensikten med seminaret er å gi tiltakene mulighet til å oppdatere sin kunnskap og øke sin faglige kompetanse. I tillegg er seminaret et verdifullt arrangement for å utveksle erfaringer og diskutere hva som kan gjøres for å forbedre saksbehandlingen for klientene. Fellesseminaret fører også til at rettshjelpstiltakene blir bedre samkjørt, noe som igjen gir klientene bedre hjelp og mer lønnsom utnyttelse av ressursene. Fellesseminaret representerer en kontinuerlig evaluering av rettshjelpsarbeidet, noe som i neste omgang kommer klientene til gode i form av et bedre rettshjelpstilbud.

Det blir engasjert ledende jurister fra ulike rettslige instanser til å holde innlegg, foredrag, samt lede debatten.

Fellesseminaret finansieres ikke av rettshjelpstiltakenes ordinære driftsmidler. Driftsmidlene er forbeholdt konkret saksbehandling, og kan ikke benyttes til opplæring og prinsipielt arbeid. Det søkes derfor eksterne bidragsytere om støtte til seminaret.

Organisasjonene bytter på ansvaret for faglig program, arbeidet med rapportskriving, søke om økonomisk støtte, føre regnskap samt å ta seg av den praktiske delen av seminaret.

Årets seminar

I 1999 var JURK hovedarrangør for seminaret som fant sted på Gran på Hadeland.

Hovedtemaet for årets seminar var klientbehandling, forhandlingsteknikk og FNs konvensjon om barns rettigheter.

Følgende foredrag ble holdt:

«Juristetikk» ved advokatene Heidi Ysen og Stephan Jervell.

«Forhandlingsteknikk» ved advokatfullmektig Kjetil Edvardsen. «Forholdet mellom norsk forvaltning og FNs konvensjon om barns rettigheter» av nestleder i Barneombudet Anne Brita Normann og Amalia Carly. Sistnevnte er spesialpsykolog ved Psykososialt senter for flyktninger.

Det faglige utbyttet av fellesseminaret var svært godt. Seminaret ga inspirasjon til fortsatt engasjement og rettshjelpsarbeid. Ikke minst bidro det til å styrke kontakten mellom tiltakene.

KAP X

INTERN SKOLERING

Generelt

Det foregår en kontinuerlig og omfattende skolering som den enkelte medarbeider og organisasjonen har stort utbytte av. Hevingen av kompetansenivået kommer klientene til gode i form av et bedre rettshjelpstilbud.

JURK anser det som svært viktig å holde medarbeiderne faglig oppdatert på de juridiske områder som vi hovedsaklig arbeider innenfor. Det er også viktig med praktisk skolering i saksbehandling og partsrepresentasjon. Vi forsøker derfor å øke medarbeidernes kompetanse på dette området, det være seg strategitenkning, forhandlingsteknikk o.l.

Opplæringsuken

Hvert semester arrangeres egen opplæring for nyansatte medarbeidere i JURK. Hensikten er å informere medarbeiderne om organisasjonen, gi en generell innføring i saks- og klientbehandling, samt oppdatere og øke den faglige kompetansen på sentrale juridiske emner. Opplæringsuken har dessuten en sosial funksjon, fordi den bidrar til at medarbeiderne blir kjent med hverandre, noe som igjen skaper trygghet i arbeidssituasjonen.

Det blir invitert foredragsholdere både fra universitetet, offentlig forvaltning og andre offentlige instanser til å holde innlegg og lede diskusjonen under opplæringsuken.

Programmet for opplæringsuken våren og høsten 1999 følger vedlagt, se vedlegg.

Tverrgruppenes opplæring

Tverrgruppene har et selvstendig ansvar for den interne opplæring av medarbeiderne. For nærmere informasjon om den interne skoleringen, se under de respektive tverrgruppenes arbeid.

Foredragslunsj

Flere ganger pr semester inviteres eksterne foredragsholdere til å holde foredrag om ulike rettsområder som er av interesse for vårt arbeid. Foredragene er ment å være av mer uformell karakter og avholdes under vår ordinære lunsjtid. Foredragene holder et høyt faglig nivå og er svært viktig for at saksbehandlerne skal yte kvalifisert rettshjelp.

Oversikt over temaer for foredragslunsjer 1999

Våren 1999

- Forhandlingsteknikk
- Likestilling i arbeidslivet
- Arbeidsrett
- Namsretten
- Tvang / arrangerte ekteskap
- Porno og prostitusjon
- OMOD

Tidl dgl leder JURK Anne Karin Storhaug
Likestillingsombudet v/ Heidi Iversen
HSH v/ Ivar Jørgensen
Karianne N Brønlund
MIRA senteret v/ Susan Rakhsh
Aksjonsgruppen mot porno og prostitusjon
Organisasjonen mot off diskriminering

Høsten 1999

- Likestilling
- Forhandlingsteknikk
- Renteberegninger
- Familierett

Likestillingsombudet v/ Lars Christensen
Tidl dgl leder JURK Anne Karin Storhaug
Medarbeider i JURK Kari Gimmingsrud
Adv og 1. Lektor Per R. Fosmark

OVERSIKT OVER JURKS PUBLIKASJONER OG SKRIFTLIG MATERIALE

Jurks publikasjoner

Mishandlende kvinners rettsstilling	kr 25
Seksuelt misbrukte barns rettsstilling	kr 25
Separasjon og skilsmisse	kr 25
Ugift samliv	kr 25
Sameie	kr 25
Samboerkontrakt	kr 60
Småbarnsforeldres rettstilling	kr 25
Innvandrerkvinnens rettsstilling	kr 25
Kvinner og odel	kr 25
Erstatning fra staten	kr 10
Miljøet på arbeidsplassen	kr 10
Arbeidsavtalen	kr 10
Krav på lønn og feriepenger	kr 10
Den kvinnelige arbeidstakeren	kr 10
Oppsigelse og avskjed	kr 10
Årsrapport	kr 30

Informasjonsfoldere om JURK er gratis. Disse foreligger på norsk, engelsk, spansk, tyrkisk, serbo-kroatisk, urdu og arabisk.

Alle publikasjonene er forfattet og utarbeidet av JURK. Arbeidsrettsbrosjyrene er utarbeidet i samarbeid med JUSS-BUSS.

Publikasjonene, med unntak av samboerkontrakten og årsrapporten er gratis for våre klienter. JURK selger brosjyrene til selvkost til de andre rettshjelpstiltakene.

Skoleprosjekt og foredragsprosjekt

Likestilling - Videregående skoler

Skoleprosjekt for innvandrerkvinner

Foredrag for OFO ledere og brukere - Enslige forsørgeres rettsstilling

Stensiler og standardskriv

- Barnebidrag
- Barnefordeling
- Barnevern
- Ektefellebidrag
- Gjeldsordning
- Generelt om skifte av felleseie
- Overgangsstønad
- Skjevdeling
- Utfylling av ektepakt
- Advokatforeningens klageordning
- Forskjellige begjærings skjemaer
- Ansvar ved gjeldsforpliktelser

Standardformularer

- Avkall på arv
- Viljeserklæring om barn
- Eksigibelt gjeldsbrev
- Erklæring særkullsbarn
- Gjensidig testament
- Samlivsavtale
- Samværsavtale
- Testament over fri tredjedel
- Testament særeie

MEDARBEIDEROVERSIKT

Basma, Anette	Våren 1999
Bauer, Iselin	Våren 1999
Bekken, Elisabeth R.	Våren 1999
Gimmingsrud, Kari	Våren 1999
Gjølme, Haldis	Våren 1999
Grongstad, Kristin	Våren 1999
Humerfeldt, Linn	Våren 1999
Bakka, Monika	Våren og høsten 1999
Brodkorb, Elisabeth S.	Våren og høsten 1999
Bøe, Eli Kristin	Våren og høsten 1999
Furulund, Lill Hege	Våren og høsten 1999
Hansen, Kathrine	Våren og høsten 1999
Haukom, Helene	Våren og høsten 1999
Korsvik, Liv Solveig	Våren og høsten 1999
Langeland, Hege	Våren og høsten 1999
Mo, Elisabeth	Våren og høsten 1999
Søreide, Kari Elin	Våren og høsten 1999
Thornes, Ingunn	Våren og høsten 1999
Øymo, Ingunn	Våren og høsten 1999
Abou, Racha Maktabi	Høsten 1999
Godal, Vibeke	Høsten 1999
Herstad, Monika	Høsten 1999
Kjellesvig, Marte	Høsten 1999
Lo, Mette	Høsten 1999
Skog, Bente	Høsten 1999
Sulusnes, Heidi	Høsten 1999
Sveen, Ingjerd	Høsten 1999
Tandstad, Wenche	Høsten 1999
Tvedt, Birgitte	Høsten 1999
Valla, Toril	Høsten 1999

PROGRAM FOR OPPLÆRINGSUKEN, JANUAR 1999

Mandag 04.01

11.30 - 12.30 Daglig leder ønsker velkommen og informerer
12.30 - 14.00 Felles lunch på JURK (alle tar med et pålegg hver)
14.00 - 16.00 Barnerett v/Kirsten Sandberg

Tirsdag 05.01

09.00 - 11.00 Barnevernsrett v/advokat Rikke Lassen
11.15 - 12.45 Stønad til enslige forsørgere v/Rikstrygdeverket
12.45 - 13.30 Lunch
13.30 - 15.30 Skifteretten v/Ole Chr. Sørensen, Oslo skifterett

Onsdag 06.01

09.00 - 10.00 Saksbehandling/klientbehandling v/daglig leder
10.15 - 11.30 Fengselstyret v/Nils Finstad
11.30 - 13.30 Lunch på Egon
13.30 - 15.00 Kvinner i fengsel v/kriminolog Berit Vegheim
15.15 - 16.00 Varetektsfengsling v/Håvard Tønnesen

Torsdag 07.01

09.00 - 11.00 Praksis i flyktninge- og asylsaker v/NOAS
11.15 - 12.45 Utlendingsrett v/Eli Fisknes, Justisdepartementet
12.45 - 13.30 Lunch
13.30 - 15.00 Fri rettshjelp v/Fylkesmannen i Oslo og Akershus
15.15 - 17.00 Familierett v/Peter Lødrup

Fredag 08.01

09.00 - 11.00 Odel v/Thor Falkanger
11.15 - 12.15 Bistandsadvokaten v/advokat Bente N. Mossige
12.15 - 13.00 Lunch
13.00 - 14.00 Voldsoffererstatning v/Fylkesmannen i Oslo og Akershus
14.15 - Video/diskusjon

Alle foredrag holdes på Institutt for Menneskerettigheter i Universitetsgaten 22/24, oppgang B, bortsett fra Skifterett tirsdag 13.30 - 15.30 som holdes i Tinghuset.

PROGRAM FOR OPPLÆRINGSUKEN, AUGUST 1999

Mandag 16.08

09.00 - 10.00 Daglig leder ønsker velkommen og informerer
10.15 - 12.15 Barnevernsrett v/ advokat Rikke Lassen
12.30 - 14.00 Felles lunch på JURK (alle tar med et pålegg hver)
14.00 - 16.00 Barneloven v/ Kirsten Sandberg

Tirsdag 17.08

09.00 - 11.00 Familierett v/ advokat Unni Risvik
11.15 - 12.45 Arverett v/ Peter Hambro
12.45 - 13.15 Lunch
13.15 - 14.45 Stønad til enslige forsørgere v/ Mette Hole Jensen
15.00 - 17.00 Skifteretten v/ Ole Chr. Sørensen, Oslo Skifterett

Onsdag 18.08

09.00 - 10.15 Fængselstyret v/ Nils Finstad
10.30 - 12.00 Kvinner i fengsel v/ Berit Vegheim
12.00 - 14.00 Lunch på Brasserie 45
14.00 - 15.30 Fri rettshjelp v/ Fylkesmannen i Oslo og Akershus
15.45 - 16.30 Varetektsfengsling v/ Håvard Tønnesen

Torsdag 19.08

09.00 - 11.00 Odel v/ Thor Falkanger
11.15 - 12.15 Saksbehandling/klientbehandling v/ daglig leder
12.15 - 13.00 Lunch
13.00 - 14.30 Praksis i flyktninge- og asylsaker v/ NOAS
14.45 - 16.45 Utlendingsrett v/ Eli Fisknes, Justisdepartementet

Fredag 20.08

09.00 - 11.00 Arbeidsrett v/ advokat Tom Beck
11.15 - 12.45 Namsretten v/ Karianne Brønlund
12.45 - 13.30 Lunch
13.30 - 14.30 Voldsoffererstatning v/ Fylkesmannen i Oslo og Akershus
14.45 - 15.45 Bistandsadvokaten v/ Merethe Meling Gulbrandsen

Alle foredrag holdes på rom 72, Domus Nova, inngangsetasjen, St Olavs plass 5, bortsett fra skifterett tirsdag 15.00 - 17.00 som holdes i Tinghuset. Etter siste foredrag fredag, går vi ned på JURK og tar en pils/brus eller to før vi går ut sammen for å spise middag klokken 17.30 på Spageddies.

Journalnummer/type

Saksbehandlernr. 455

Saken registrert av 462
(saksbehandler)

Reg.dato _____

Sak mottatt dato _____

Sendt brev dato _____

Type brev

- Brosjyrer/orientering om JURK
 Kort brev
 Langt brev
 Muntlig svar

Er mishandlingsskjema utfyllt? Ja Nei

Har JURK henvist til advokat? Ja Nei

Alder <input type="text"/>	Sivil status <input type="text"/>
Antall barn <input type="text"/>	Bosted, fylke, evt. utland <input type="text"/>

Yrke - hovedkategori

Spesifiser

Hel eller deltid

Kontor

Ikke oppgitt

Heltid

Forsørgersystem

- Egen inntekt Fra mannen Andre
 Off. støtteordninger Studielån Ikke oppgitt

Statsborgerskap

kvinnen

mannen, hvis part

barn

Problemområder (fyll ut underpunkt nr.)

Hovedpunktnummer

Underpunktnummer

Hovedpunkttekst

Underpunkttekst

Hovedpunktnummer	Hovedpunkttekst	Underpunktnummer	Underpunkttekst

Har kvinnen vært i kontakt med andre rettshjelpere?

- Nei Kontor for fri rettshjelp Andre rettshjelpere
 Privat advokat Juss Buss Ikke oppgitt

Hvorfor valgte kvinnen JURK fremfor det tradisjonelle rettsapparatet?

- Gratis Enkelt/uforpliktende Vet ikke
 Kvinner Godt rykte Andre
 Anbefalt Misfornøyd med advokat Ikke oppgitt

Hvordan fikk kvinnen vite om JURK

- Bekjent Advokat/rettshjelper Plakat/løpeseddel
 Massemedia Kvinnebevegelsen Andre
 Offentlig kontor Krisesenter Ikke oppgitt

REGISTRERINGSSKJEMA FOR MISHANDLINGSSAKER

Med mishandling forstås fysisk vold såvel som psykisk vold.
Før alltid mishandlingen på mønsterarket.

Dato: _____

Forhold til mishandler

- Ekte mann
- Samboer
- Eks-samboer eller eks-ektefelle
- Far
- Familie medlem forøvrig
- Ukjent
- Andre
- Ikke oppgitt

Kontakt med andre

- Lege
- Politi
- Krisesenter
- Støttesenteret mot incest
- Psykolog
- Andre
- Ikke vært i kontakt med noen
- Ikke oppgitt

Arten av mishandling

- Fysisk
- Psykisk
- Begge deler
- Ikke oppgitt

Åstedet

- Hjemme
- Både hjemme og ute
- Annet sted
- Ikke oppgitt

Varighet over tid

- Opp til 1 år regelmessig
- Over 1 år
- Engangstilfelle
- Ikke oppgitt

Kvinnens alder

- Opp til 20 år
- 21 - 30 år
- 31 - 40 år
- 41 - 50 år
- Over 50 år
- Ikke oppgitt

Anmeldelse

- Ikke anmeldt
- Anmeldt domfellelse
- Anmeldt trukket tilbake
- Anmeldelse saken henlagt
- Ikke oppgitt

Yrke: _____

Bosted: _____

Annnet av Interesse: _____